БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 102 (8322) АПРЕЛИИН 30 ВТОРНИК 1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэгшэ совет арадые зоригжуулан ударидадаг агууехэ хүсэн—Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

(1957 оной Майн 1-дэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа)

Тон шухала хэрэг

Совет араднай хүдөө ажахые хүсэтэ ехээр дэбжээхэ гэһэн тон харюусалгатай зорилгые Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Манай орон дотор таряа, һү, нооһо гэхэ мэтын хүдөө ажахын продуктнууд урда урдынхиһаа яһала ехээр абтадаг болоо. Гэхэтэй хамта, мяха ба мяханай продуктнуудаар арад зоноо хангаха хэрэг бэшэ бэшэ продуктнуудаар хангадагта хүрэнэгүй. Тиимэһээ Парти, Правительство хадаа мал шахалгые, бэлшээн таргалуулгые, мүн гүрэндэ тарган мяха тушаалга ба худалдалгые мүнөө жэл эрид ехэдхэхэ гэһэн зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна, советскэ органуудай урда табиһан байна.

Партиин обкомой март һарада боложо үнгэрһэн IV пленум республикын колхозуудай, совхозуудай үмэнэ мүнөө жэл мал шахалгые, бэлшээн таргалуулгые эрид ехэдхэхэ, мүн хамта дээрэнь республика соо мяха тушаалгые 1,5 дахин ехэ болгохо, тэрэнэй тула бэлшээн таргалуулагдаха ба шахагдаха малай гүүртэ, отарануудые гусгаарлан бии болгохо, тэдэниие шэгнэхэ зорилго табиһан байгаа. Гахайн мяха ехээр гүрэндөө тушаахын тула мүнөө жэл 100 мянганһаа үсөөн бэшэ гахай шахаха зорилго табигдаһан байна. Мүн тахяа ба уһанай шубуу олоорнь үсхэжэ, гүрэндөө шубуунай мяха ехээр тушааха зорилго табигданхай.

Энэ хэрэгэй тон шухала, гүнзэн түрын удхашанартай байһыень мэдэрһэн олохон аймагуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд шубуудайнгаа тоо толгойе олошоруулха, харууһа ба эдеэлүүлгые һайжаруулха эрид шанга хэмжээ абажа байна. Тэдэнэй тоодо, Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Бичурын аймагай хэдэн колхозууд ороно.

Гэхэтэй хамта, иимэ колхозуудай үшөөл үсөөн гэжэ сэхынь хэлэхэ хэрэгтэй. Нёдондо жэлэй диилэнхи олон аймагуудта тахяаһаа тон үсөөн үндэгэ абтаһан байха юм. Энээниие иимэ өөдэгүй жэшээнүүд дээрэ харуулая. Бүхы республика доторнай нэгэ тахяаһаа 40 үндэгэ абтаһан байгаа, Баргажанай аймагта нэгэ тахяаһаа — 18, Заиграйда — 30, Яруунада — 31 үндэгэ абтаһан байна. Теэд Яруунын аймагай хоёр колхозууд, Баргажанай аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд шубуунай дальбараа худалдажа абаха дурагүй һуужа байнад. Урдаа табиһан зорилгоёо эдэ ба бусад аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ямар аргаар дүүргэхэ һанаатай байһаниинь мэдэгдэнэгүй.

Шубуу үсхэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэнүүд дутагдалнууд бии. Түрүүн түрүүндэ юун тухай хэлэхэ ёһотойб гэхэдэ, энээнэй урда тээ шубууднай жэл бүри олошоржо байгаа бэшэ, харин үсөөржэ байдаг байгаа. Олонхи колхозуудай фермэнүүд үсөөн тахяатай, тон үсөөхэн колхозууд уһанай шубуу үсхэдэг. Жэшээнь, Заиграйн аймагай Димитровой нэрэмжэтэ колхоз 191 тахяатай, мүн энэ аймагай партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 96 тахяатай. Гэбэшье, тахяагай дальбараа худалдажа абахаяа тэдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд арсана.

Шубуу үсхэбэрилгын хэрэгтэхи гол дутагдал юун бэ гэхэдэ, шубуудые харууһалга ба эдеэлүүлгэ тон хангалтагүйгөөр табигданхай. Шубууд рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэхын орондо, гансал орооһоор, тэрэ саанаа дутамагаар эдеэлүүлэгдэнэ. Минеральна тэжээл үгтэдэггүй. Тахяа шиигтэй, харанхы, уйтан байрануудта муугаар байлгагдадаг. Тэрээн дээрэһээ боложо шубууд үбдэдэг, үхэдэг, тажаардаг байха юм.

Шубуунай фермэнүүдтэ ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, энэ ажалдаа дуратай, үнэн сэхэ хүнүүд табигданагүй, ажалайнгаа түлөө материальна талаараа тэдэнэр урмашуулагданагүй. Тэрээн дээрэһээ боложо, олонхи тахяашад ажалдаа ёһо тэдышэлэн хандана, үндэгэ олоор абаха, шубуудые һайнаар харууһалха ба эдеэлүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Энээниие хэдэн жэшээнүүд дээрэ харуулжа болоно. Сэлэнгын аймагай колхозуудта ажахын жэлэй табан һара соо тахяа бүриһөө 1 үндэгэ, Хориин аймагай колхозуудта — 0,2 үндэгэ абтаһан байна. Энэмнай одоол эшэгүүритэй ябадал бэшэ гээшэ аал? Мүн республика дотор тахяа бүриһөө 3 үндэгэ абтаһан байха юм.

Хэрбээ бидэнэр үнэхөөрөө мяха абалгые ехэдхэхэ гэбэл, хэрбээ бидэнэр мяха абалгые колхозой олзо доходой нэгэ гол статья болгохо гэбэл мүнөөнэй дорой байдалые шууд үгы хэжэ, мяханай түлөө тэмсэлые шангаар ябуулха ёһотойбди.

Партийна, советскэ органууд хадаа хамагайл түрүүн шубуу үсхэбэрилгэ тоодоггүй ябадалтай хатуу тэмсэл ябуулха, энэ ажалда тойбо татажа байһан бүхы шалтагаануудые усадхаха ёһотой.

Тэрээнһээ гадна, колхозуудай ба совхозуудай шубуунай фермэнүүдые олон тахяатай, илангаяа олон уһанай шубуутай болгохын тула яаралтай хэмжээ абаха, энээндэ хойшоо татагалзажа, дурагүйтэжэ байгшадта тэсэшэгүйгөөр хандаха ёһотой. Энээнэй урда тээ манай республика дотор ямар зантай байгааб гэхэдэ, шубуунай ба үндэгэнэй орондо үхэрэй, хониной мяха, тоһо, нооһо, арһа, овощь тушаагаад дүүргэдэг байгаа. Теэд энэ зүб гээшэ гү? Буруу. Яахадааб гэхэдэ, тахяагай мяха эдихэ гэһэн хүн ондоо мяха гү, арһа эдихэгүй ха юм. Тиимын тула манда шубуунай мяхан хэрэгтэй. Тиимын тула бидэнэр яабашье шубуу олоорнь үсхэбэрилхэ уялгатайбди.

Шубуудай хойноһоо харууһалга ба эдеэлүүлгэ үндэһөөрнь һайжаруулха хэрэгтэй. Гансал ороооһоор эдеэлүүлээд байдагаа болихо, харин гурилаар, үбһэнэй хогоор, овощёор эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэнэй тулада шубуу бүхэндэ 40 килограмм орооһо, 20 килограмм овощь ба хартаабха хүртэхөөр—тэды зэргээр тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэй.

Шубуудай фермэ дээрэ үнэн сэхэ хүнүүдые табиха хэрэгтэй. Тэдэнэй ажалай түлбэриие гуримшуулха, тэдэниие материальна талаарнь урмашуулха шухала.

Ворошиловай нэрэмжэтэ Березниковско азотнотукова заводто

Заводой директор нүхэр К. М. САРЫЧЕВТА
Заводой партийна комитедэй секретарь нүхэр А. В. МЛАДЕНЦЕВТА
Заводой профсоюзуудай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр С. М. ЗЕМСКОЙДО
Заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь нүхэр Ф. А. ЗАРУБИНДА

Березниковско азотнотукова заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадые заводой хүдэлмэрилжэ эхилһээр 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршална.

Нэгэдэхи табанжэлдэ баригдаһан Березниковско азотнотукова завод байгуулагдаһан сагһаа хойшо ехэ амжалта туйлажа, хүдөө ажахые минеральна үтэгжүүлгээр хангадаг томо предприяти болон ургажа, ороной азотно промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлээ.

Березниковско азотнотукова заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадай коллектив хүдөө ажахын культурануудай үндэр баян ургаса туйлахын тулада шухала минеральна үтэгжүүлгээр хүдөө ажахые, химикадаар промышленностиие хангаха тушаа заводто даалгагдаһан харюусалгатай зорилгые саашадаа амжалтатайгаар дүүргэхэ байха гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар найдана.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. ХРУЩЕВ.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. БУЛГАНИН.

Партиин Винницкэ обкомой секретарь нүхэр П. П. КОЗЫРЬТА,
Винницкэ облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр М. С. СЛОБОДЯНЮГТА,
Хүдөө ажахын областной управлениин начальник нүхэр А. Н. БИРЮКОВТО,
Партиин Винницкэ райкомой секретарь нүхэр И. А. БОНДАРЧУГТА,
Райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Н. В. ВОЛЫНКИНДА,
Партиин Джулинска райкомой секретарь нүхэр В. З. КАЧУРТА,
Райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр К. К. ШРАМКОДО,
Партиин Черневецкэ райкомой секретарь нүхэр Г. В. ТЕРЕХЕДЭ,
Райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ф. И. ЦЫПЦЮРАДА,
Партиин Крыжопольско райкомой секретарь нүхэр В. С. БОЙЧУГТА,
Райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр П. А. СЕРДЮГТЭ,
Винницкэ областиин МТС-үүдэй директорнүүдтэ, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ, бүхы колхознигуудта, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ

Хүндэтэ нүхэд! 1957 ондо мяха болон һү абаха талаар ехэ уялга абажа, мал ажалай продуктнуудые эрид ехээр абахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһонтойтнай дашарамдуулан КПСС-эй Центральна Комитедэй даалгабаряар таанадые халуунаар амаршалжа, баясхалан хүргэнэб.

Винницкэ областиин колхознигууд 1957 ондо областиингоо бүхы колхозуудта эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 45 центнер мяха, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 23 центнер гахайн мяха абаха, эдлүүриин газарай 100 га бүридэ 177 центнер һү һааха уялга абажа, Украинска ССР дотор эгээн түрүү һайшаалтай үүсхэл гаргаба. Энэ үүсхэлые бусад областьнууд үргэнөөр дэмжэхэ байха гэжэ батаар найданабди.

Манай орондо хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр ойрын сагта абадаг болохын түлөө тэмсэлэй айхабтар ехэ удхашанартай байһые Винницкэ областиин колхознигуудай һайнаар ойлгожо, гүрэн түрын энэ шухала зорилгые дүүргэхын тулада бүхы арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэнэ гэжэ туйлаһан амжалтануудтнай, мүнөө абаһан уялгануудтнай гэршэлнэ.

Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Советскэ Эхэ ороной саашадаа бэхижэхын, һалбаран бадархын түлөө манай арадай ниитэ тэмсэлдэ гайхамшагта хубитаяа оруулхыетнай Таанадта хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. ХРУЩЕВ.

1957 оной апрелиин 27.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Табадахи табанжэлдэ, мүн 1956 ондо нүүрһэнэй промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ элитэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэзэргэ иимэ хүнүүдтэ олгоод, **Ленинэй** орден, **«Хадуур ба Балта»** гэжэ алтан медаль барюулха:

1. **Бабаков** Алексей Иванович—«Карагандауголь» комбинадай «Сталинуголь» трестын нэгэдэхи шахтын комбайнай машинист.
2. **Бессолов** Аслан-Бек Темболович—«Москвоуголь» комбинадай «Красноармейскуголь» трестын эрхилэгшэ.
3. **Бовт** Тихон Зиновьевич—«Кузбассуголь» комбинадай «Ленинуголь» трестые эрхилэгшэ.
4. **Бурмистров** Александр Иванович—«Шахтантрацит» комбинадай «Баруун Урдахи» нэгэдэхи шахтын комбайнай машинист.
5. **Быстров** Глеб Александрович—«Кузбассуголь» комбинадай «Кагановичуголь» трестые эрхилэгшэ.
6. **Григоренко** Дмитрий Тимофеевич—«Молотовуголь» комбинадай «Кизелуголь» трестын «Капитальная» гэжэ зургаадахи шахтын хоёрдохи участогай үрэмдэлгын машинын машинист.
7. **Григорьев** Григорий Савельевич—«Приморскуголь» комбинадай «Артемуголь» трестын гурбадахи шахтын проходчик.
8. **Джульбаев** Рустам—«Киргизуголь» трестын «Сулюктауголь» рудоуправлениин дүрбэдэхи шахтын навалоотбойщигуудай бригадир.
9. **Ерофеев** Александр Павлович—«Кузбассуголь» комбинадай «Куйбышевуголь» трестын «Байдаевская» шахтын проходчик.
10. **Ильин** Андрей Семенович—«Кузбассуголь» комбинадай «Ленинуголь» трестын «Полысаевская—1» шахтын хоёрдохи участогай нүүрһэнэй комбайнай машинист.
11. **Кавалеров** Петр Алексеевич—«Челябинскуголь» комбинадай «Копейскуголь» трестын 45-дахи шахтын навалоотбойщик.
12. **Кашира** Павел Тимофеевич—«Кузбассуголь» комбинадай «Анжероуголь» трестын 5/7 шахтын хоёрдохи участогай навалоотбойщик.
13. **Кочетов** Василий Иванович—«Тулауголь» комбинадай «Калининуголь» трестын 66-дахи шахтын комбайнуудай бригадын бригадир.
14. **Красовский** Петр Филиппович—«Кузбассуголь» комбинадай «Молотовуголь» трестын «Капитальная-П» шахтын хоёрдохи участогай посадчик.
15. **Кузнецов** Василий Семенович—«Москвоуголь» комбинадай «Сталиногорскуголь» трестын 36-дахи шахтын комбайнуудай бригадын бригадир.
16. **Кузюков** Федор Федорович—«Челябинскуголь» комбинадай «Копейскуголь» трестые эрхилэгшэ.
17. **Лазарев** Петр Иванович—«Москвоуголь» комбинадай «Донскойуголь» трестын 42-дохи шахтын үрэмдэлгын машинист.
18. **Леонов** Никифор Еремеевич—«Карагандауголь» комбинадай «Сараньуголь» трестын 106-дахи шахтын навалоотбойщик.
19. **Маркелов** Михаил Николаевич—«Востсибуголь» комбинадай начальник.
20. **Мышко** Евдоким Михайлович—«Свердловскуголь» комбинадай «Вахрушевуголь» трестын нэгэдэхи разрезэй ЭШ-10/75 экскаваторай мастер.
21. **Нацибулин** Минзагир—«Свердловскуголь» комбинадай «Егоршинуголь» трестын 4-дэхи «Буланаш» шахтын проходчик.
22. **Нинев** Петр Иванович—«Кузбассуголь» комбинадай «Сталинуголь» трестын № 3«3-БИС» шахтын забойщик.
23. **Примаченко** Петр Степанович—«Москвоуголь» комбинадай «Молотовуголь» трестын 4-дэхи шахтын үрэмдэлгын машинист.
24. **Пруцаков** Иван Алексеевич—«Шахтантрацит» комбинадай «Гуковуголь» трестын 3-дахи шахтын навалоотбойщигуудай бригадир.
25. **Семенихин** Демьян Васильевич—«Шахтантрацит» комбинадай «Несветайантрацит» трестын ОГПУ-гэй нэрэмжэтэ шахтын начальник.
26. **Семенов** Николай Максимович—«Тулауголь» комбинадай «Щекинуголь» трестын 22-дохи шахтын комбайнуудай ПК-2М бригадын бригадир.
27. **Сергиенко** Павел Николаевич—«Москвоуголь» комбинадай «Сталиногорскуголь» трестын «Каменецкая» гэжэ нэгэдэхи шахтын участогай начальник.
28. **Смирнов** Павел Васильевич—«Кузбассуголь» комбинадай «Анжероуголь» трестын «Физкультурник» гэжэ шахтын проходчик.
29. **Табаченко** Павел Павлович—«Шахтантрацит» комбинадай «Несветайантрацит» трестын 7-дохи шахтын посадчигуудай бригадир.
30. **Темербаев** Салик—«Кузбассуголь» комбинадай «Беловуголь» трестын «Пионерка» шахтын навалоотбойщик.
31. **Тютрин** Федор Степанович—«Востсибуголь» комбинадай «Черемховуголь» трестын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ шахтын проходчик.
32. **Усов** Дмитрий Иванович—«Кузбассуголь» комбинадай «Прокопьевскуголь» трестын Ворошиловай нэрэмжэтэ шахтын участогай начальник.
33. **Урстемов** Жакен—«Карагандауголь» комбинадай «Сталинуголь» трестын 18-дахи шахтын участогай начальник.
34. **Хижняченко** Петр Евгеньевич—«Шахтантрацит» комбинадай «Несветайантрацит» трестын «Западная-Капитальная» шахтын начальник.
35. **Яркин** Максим Федорович—«Молотовуголь» комбинадай «Гремячинскуголь» трестын 62-дохи шахтын навалокрепильщик.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо Д. КОРОТЧЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной апрелиин 26.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Орон дотороо физкультурна үргэн хүдэлөө хүгжөөхэ, советскэ спортсменүүдэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь, мүн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадалсан, амжалта туйлаһанайнь түлөө бүлэг спортсменүүдые, һорилгошодые, һургуулинуудай физкультурын багшанарые, физкультура болон спортын хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум орден, медальнуудаар шагнаа. Бүхы дээрээ 967 хүн шагнагдаба.

СССР-эй спортын габьяата мастернууд В. М. Абалаков, Л. В. Алексеева, В. М. Бобров, А. И. Богданов, А. Н. Воробьев, О. Г. Гончаренко, М. Г. Исакова, Л. В. Козырева, О. М. Коркия, И. И. Коткас, М. П. Кривоносов, В. С. Кузин, В. П. Куц, Л. С. Латынина, В. И. Муратов, И. А. Нетто, А. Г. Чудина, В. И. Чукарин, Г. И. Шатков, А. С. Шоцикас, СССР-эй габьяата һорилгошод В. И. Алексеев, К. К. Кудрявцев, уласхоорондын гроссмейстернүүд, СССР-эй спортын габьяата мастернууд М. М. Ботвинник, В. В. Смыслов, И. В. Сталинай нэрэмжэтэ Гүрэнэй физкультурын Ленинэй орденто Центральна институдай кафедрые даагша профессор М. Ф. Иваницкий, научна шэнжэлэлгын физкультурын Центральна институдай директор СССР-эй габьяата һорилгошо Н. Г. Озолин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ Н. Н. Романов Ленинэй орденоор шагнагдаа.

СССР-эй габьяата һорилгошод К. И. Алешина, И. К. Андреев, И. Я. Аниканов, Б. Н. Астафьев, К. В. Градополов, Л. М. Егоров, А. А. Карпов, А. З. Катулин, Г. Д. Качалин, Я. Г. Куценко, Д. П. Марков, В. П. Михайлов, А. С. Мишаков, Г. И. Никифоров, В. А. Осколкова, П. А. Пахомов, А. М. Покровский, П. А. Романовский, В. А. Серебряков, З. П. Синицкий, В. А. Соколов, С. С. Спандарьян, А. В. Тарасов, А. И. Чернышев, А. И. Чинилин, Е. М. Шукевич, М. И. Якушин, А. В. Ялтырян, физкультура ба спортын Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй Улаан тугта институдай кафедрын начальник Н. В. Зимкин, Ажалай Улаан Тугай орденто Белоруссиин гүрэнэй физкультурын институдай директор Н. М. Калюнов, Лесгафтын нэрэмжэтэ Ленинэй ба Улаан Тугай орденто Гүрэнэй физкультурын институдай кафедрые даагша И. М. Коряковский, Сталинай нэрэмжэтэ Гүрэнэй физкультурын Ленинэй орденто Центральна институдай директор Г. И. Кукушкин, Советскэ Армиин хуурай газарай сэрэгүүдэй физкультурын ба спортын бэлэдхэлэй управлениин главна һорилгошо Н. Н. Миронов, Казахска гүрэнэй физкультурын институдай директор Х. М. Мухамеджанов, Сталинай нэрэмжэтэ Гүрэнэй физкультурын Ленинэй орденто Центральна институдай кафедрые даагша А. Д. Новиков, Лесгафтын нэрэмжэтэ Гүрэнэй физкультурын Ленинэй ба Улаан Тугай орденто институдай директор Д. П. Пугачев-Ионов, Сталинай нэрэмжэтэ Гүрэнэй физкультурын Ленинэй орденто Центральна институдай кафедрые даагша профессор И. М. Саркизов-Серазини, Львовско гүрэнэй физкультурын институдай кафедрые даагша П. Т. Собенко, Киевскэ гүрэнэй физкультурын институдай директор Н. А. Теппер, СССР-эй спортын габьяата мастернууд А. В. Азарян, С. Л. Аксельрод, В. А. Андреев, Э. О. Аристакесян, Е. М. Бабич, А. В. Башашкин, Е. А. Белецкий, З. Д. Болотова, В. Ф. Борисов, С. М. Бутаутас, Ф. К. Ванин, М. Д. Гварлиани, А. Н. Гогоберидзе, М. К. Гороховская, В. А. Гранаткин, Е. Р. Гришин, Н. Т. Дементьев, П. И. Денисенко, Б. С. Денисов, В. Н. Енгибарян, Р. М. Жукова, Г. И. Зыбина, А. В. Игнатьев, В. Д. Казанцев, Н. З. Каракулов, Г. А. Картозия, уласхоорондын гроссмейстер П. П. Керес, П. К. Колчин, Н. Ф. Комков, Н. Ф. Королев, В. Д. Кузнецов, К. К. Кузьмин, А. А. Куприянов, А. Г. Мазур, В. П. Манеев, А. С. Мекокишвили, Л. К. Мешков, А. К. Микенас, С. И. Муратова, В. В. Николаев, И. А. Новиков, Б. С. Пайчадзе, К. К. Петкявичус, М. П. Пименов, Н. А. Пономарева, В. А. Порфирьев, К. К. Рева, В. П. Романенко, З. Г. Романова, О. Н. Рубцова, В. М. Селиверстова, Л. М. Селихова, Е. И. Сеченова, Н. П. Симонян, Н. М. Сологубов, Е. И. Сопов, В. С. Стогов, С. С. Стонкус, В. Г. Сухарев, Т. А. Тышкевич, Ю. С. Тюкалов, Г. Н. Урбанович, В. В. Ушаков, Г. И. Федотов, И. А. Федчишин, Г. А. Шагинян, Б. А. Шахлин, Б. А. Шилков, В. И. Щагин, А. П. Энглас, Б. П. Юнк, И. В. Яунзем, Л. И. Яшин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшын орлогшонор К. А. Андрианов, И. И. Никифоров, М. М. Песляк, Д. В. Постников, Латвийска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ И. А. Буманис, Литовско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ А. П. Гуданович, Узбекскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ Р. Исмаилов, Белорусска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ Е. Н. Коноплин, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ К. В. Крупин, Украинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын Комитедэй түрүүлэгшэ Л. Г. Никонов, Туркменскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Л. М. Свиридов, Грузинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. В. Сихарулидзе, ажалшадай депутадуудай Ленинградска городской Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Б. А. Наумов, ажалшадай депутадуудай Московско городской Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Пушнов, ВЦСПС-эй физкультура ба спортын таһагые даагша Г. И. Елисеев, ВЛКСМ-эй ЦК-гэй физкультура ба спортын таһагые даагша И. А. Зубков, КПСС-эй ЦК-гэй Захиргаанай органуудай таһагай физкультура ба спортын хэлтэсые даагша А. Н. Скворцов, Ленинэй орденто «Спартак» гэжэ һайндуранай физкультурно-спортивна бүлгэмэй Бүхэсоюзна Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ Г. Т. Михальчук, «Ажалай резервнүүд» гэжэ спортивна бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Никифоров-Денисов, футболоор уласхоорондын зэргэтэй судья Н. Г. Латышев, СССР-эй гроссмейстернүүд Д. И. Бронштейн, В. В. Рагозин, СССР-эй спортын мастернууд П. Г. Дадашев, В. А. Савримович болон бусад, бүхы дээрээ 145 хүн Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа.

«Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор 367 хүн, «Ажалай баатаршалгын түлөө» медаляар—353, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар—75 хүн шагнагдаа.

(ТАСС).

Черкасска область

Н. С. Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой Галина Евгеньевна БУРКАЦКАЯДА
„Здобуток Жовтня" колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой Федор Иванович ДУБКОВЕЦКИДЭ

РСФСР-эй, мүн Молдавиин түрүүлэй үүсхэлээр эхилһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо мал ажалай продуктнуудые абаха талаар ехэнүүд уялга абаһантнай дашарамдуулан КПСС-эй Центральна Комитедэй даалгабаряар танай колхозуудай правленинүүдые, партийна организацинуудые, бүхы колхознигуудые, механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые халуунаар амаршалжа, баясхалан хүргэнэб.

Колхозуудтнай абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абахын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэарадай тэмсэлдэ гайхамшагта хубитаяа оруулхыетнай таанадта хүсэнэб.

Ниитынгээ ажахые бүри ехээр хүгжөөжэ, колхознигуудайнгаа ажабайдалые саашаданъ дээшэлүүлхэ талаар амжалта туйлаха бэзэ гэжэ найданабди.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. ХРУЩЕВ.

1957 оной апрелиин 27.

МЯХА ЕХЭЭР АБАХА ГЭЭШЭ ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО МҮ

Д. БОЛСОХОЕВ, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ

Хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ, орон дотороо тарян ажалай болон мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо тушаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн манай ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1956 ондо гайхамшагта амжалтануудые туйлаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха талаар зургаадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ 1956 он эхи табижа үгөө гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет Хандалга бэшэг соогоо тэмдэглэһэн байна.

Оронойманай область, хизаар болон республиканууда олохон колхозууд, совхозууд ороохо таряанай ургасые эрид дээшэлүүлжэ шадаа. Шэнэ ба боро газар элдүүрилһэнэй эсэстэ нёдондо 3,3 миллиард гаран пууд ороохо тарян гүрэндэ ороо.

Үнгэрһэн жэлдэ хлопок, сахарай свёкло, огородой эдеэн, илангаяа хартаабха ехээр абтаа.

Гэхэтэй хамта, манай ороной колхозууд болон совхозууд мал ажалай ашаг шэмые, илангаяа һү абалгые дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ амжалта туйлаба. Оронойманай колхозуудта һү абалга 32 процентээр дээшэлээ гэхэ гү, али 1953 онойхитой сасуулхада хоёр дахин ехэ болоо.

Манайшье республикын колхозууд болон совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаяа зарим тэды дээшэлүүлһэн байха юм. КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет республикын ажалшадые амаршалжа, баяр хүргэхэдөө ноохо болон хүдөө ажахын бусад зарим продуктнуудые ехээр абадаг болохын тула нилээд ехэ хүдэлмэри Бурят-Монголдо хэгдээ гэжэ тэмдэглээ һэн. 1956 ондо 1953 онойхитой сасуулхада 1,6 дахин ехээр ноохо хайшалагдаһан, тэрэ тоодо нарин ба наребтар ноохо 2,8 дахин ехээр хайшалагдаһан байгаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 1956 ондо 78 килограмм ноохон абтаа. Һү абалга урда жэлэйхиһээ 11 процентээр ехэ болоо гэхэ гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 3,4 центнерээр дээшэлжэ, үнеэн бүриһөө 136 килограмм һүн ехэ һаагдаа.

Ажахын энэ жэлэй 6 һарада республикын колхозуудта урда жэлэй энэ үеынхиһээ 1,5 дахин шахуу ехэ һүн һаагдаба. Урда жэлэйнгээ энэ үеынхиһөө 2 дахин ехэ һү һааһан Бичурын аймагай колхозууд, 1,8 дахин шахуу ехэ һү һааһан Кяхтын аймагай колхозууд һайн үрэ дүн туйлаа. Мүн Мухаршэбэрэй, Зэдын, Кударын аймагуудай колхозууд һү һаалгаяа 1,7 дахин дээшэлүүлээ. Тарбагатайн, Курумканай болон Сэлэнгын аймагуудай колхозууд—1,6 дахин ехэ һү һаагаа.

Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхоз ажахын энэ жэлэй 6 һарада нёдондоной энэ үеынхиһөө 4,5 дахин ехэ һү һаагаа. Племенной фермын һаалишад **Б.** Лубсанова (Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз), Жамбалова, Чимитова (тус аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз), мүн энэ аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Б. Цыбденов гэгшэд энэ жэлдэ һү һаалгаар эрхим һайн дүнгүүдые туйлажа, үнгэрһэн 6 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1750 литрһээ 2009 литр хүрэтэр һү һааһан байна. Мүн һүнэй-товарна фермэнүүдэй һаалишад К. М. Хайдукова (Зэдын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз), Н. Н. Рютина (Мухаршэбэрэй аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз), В. Бальжинимаева (Хэжэнгын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз) энэ үедэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1280 литрһээ дээшэ һү һаагаа. Иимэ жэшээнүүд олон.

Гэбэшье, республикын колхозуудта һү үшөөл багаар һаагдана, тэдэнэр бусад олон область, хизаар болон республиканүүдай колхозуудһаа энэ талаар ехээр гээгдэжэ ябана. Тэсэд иимэ гээгдэлдэ оролхо шалтагаан маанадта байхагүй. Юуб гэхэдэ, энэ үбэлжэлгын үедэ хамтын мал бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр яһала хангагданхай байгаа. Хэрбээ адууһа малаа һайнаар харууһалаад, эдеэлүүлээд байбал, республикын бүхы аймагууд хоёр дахин ехэ һү һааха аргатай байгаа бшуу.

Мүн баһал манай колхозууд мяха абалгаар илангаяа ехэ гээгдэлдэ оронхой.

«Мяха абалгые ехэ болгохо гээшэ эгээн шухала зорилгонуудай нэгэниинь байһаар. Энэ хадаа манайда хүдөө ажалай эгээн лэ задагай һалбари болоно гээшэ» гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Хандалга бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Энэ ажаглалта илангаяа мал ажалтай манай республикада хабаадана. Республика дотор мяха ехээр абаха угаа ехэ арга боломжо бии. Тэсэд энэ арга боломжо тон муугаар хэрэглэгдэнэ. 1956 ондо мяха урда жэлэйхиһээ 15 процент багаар абтаа.

Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ оройдоо 9,6 центнер мяха абтаһан байна. Баргажанай, Иволгын, Кабанскын, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Бичурын болон бусад хэдэн аймагуудай колхозууд илангаяа ехэ гээгдэлдэ оронхой.

Үнгэрһэн жэлдэ хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ юрэнхы дээрээ оройдоо 2 центнер гахайн мяхан абтаа. Яруунын аймагай бүхы колхозууд миил 22,8 тонно, Закаменай аймагай колхозууд — 11,4 тонно гахайн мяха абаа ха юм. Мүн Хэжэнгын, Торнин, Хоринн, Зэдын аймагууд тус бүридөө арайхан гэжэ 30 гаран тонно гахайн мяха абаа.

Ушар иимэһээ республикын городууд болон тосхонуудай ажалшадые мяхаар саг үргэлжэ хангаха хэрэг бпранагүй. Орон дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө жэлһээ жэл бүри тэдээнииые ехээр абадаг болохо гэһэн парти, правительствын заабаринуудтай тааралданагүй ха юм.

Мүнөө үедэ «Мяха абаха асуудал манай хүдэлмэриин эгээн шухала асуудалнуудай нэгэниинь байха ёһотой» гэһэн Н. С. Хрущевой үгые һайса бодожо үзөөд, мяха абалгада хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонуудаа элирүүлэн оложо, республикынгаа улад зоной эрилтые гүйсэд хангаха ёһотойбди.

Мал ажалай продуктнуудые жэлһээ жэлдэ бүри ехээр абадаг болохын тула адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, малайнгаа һүрэгые шадажа эмхидхэхэ хэрэгтэй. Энэ ямар ушартай хаб гэхэдэ, адууһа малай һүрэгтэ үнеэдэй тоо гүйсэд хүрэхөөр байха, хүгшэрһэн малые һэлгэхэ, залуу мал, мяхан болохо мал яһала олон байха зэргэтэй.

Тэсэд энэ янзаар эбэртэ бодо малые, хонидые үсхэбэрилхэдэ мяха абаха хэрэгэй миил хахад хухадынь шиидхэгдэхэ, һү ехээр абахын түлөө үнеэдээ түргэнөөр олошоруулха арга мүн лэ олгогдохогүй болоно. Хажуугаарынь 1960 ондо хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха, ноохо абалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлхэ гэһэн зорилгоёо дүүргэхэдэмнай бэрхэшээл ушарха бшуу.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада — мяха ехээр абаха асуудалай эрид шангаар табигдаад байхада гахай үсхэбэрилһэнэй ашаар лэ хэрэгээ бүтээжэ шадаха байһамнай элитэ.

Хэды тиимэшье һаа гахайнгаа тоо толгойн үсөөн дээрэһээ жэл, хоёр жэлэй туршада гахайн мяха бүхы мяханай 30 процентһээ дээшэ гарахаар бэшэ хадань үхэрэй, хониной мяха гүрэндэ тушааха баатай болонобди.

Тиимэһээ, илангаяа үхэрэй, хониной мяха ехээр абахын түлөө республикын колхозуудта болон совхозуудта нэн түрүүн малай һубайралгатай эрид тэмсэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, хэдэн жэлэй туршада түл дутуугаар абахадаа, мяхан болохо хэды шэнээн малаа алдана гээшэбибди?

Һүүлшын гурбан жэлэй туршада дунда зэргээр 100 эхэ малһаа миил 57,3 тугал, 57 хурьга түлжүүлэгдэһэн байна бшуу. Энээн дээрэһээ боложо, хэды шэнээн һүрэг мал хосороо хаб. Мүн ядахын сагта поршоонхо тон үсөөн абтана. Эбэртэ бодо мал Закаменай, Кударын, Баргажанай, Курумканай болон бусад зарим аймагуудай колхозуудта олоороо һубайрдаг.

КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд адуу мал үсхэхэ хэрэгые өөһэдынгөө найдамтай гарта абажа, эмэ малаа саг сооньь ороондо оруулха хэрэгые эгээн түрүүн һайнаар эмхидхэхэ уялгатай. Ороонoй кампани гээшэ өөрынгөө удха шанарай талаар хабарай тарилгатай адли, тэсэд эмхидхэлэйнгээ талаар тэрээнһээ үшөөл орёо, бэрхэшээлтэй байһаниинь элитэ. Тиимэһээ энээниие шадабаритайгаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ шухала.

Саашадаа мяха ехээр абахын түлөө адуу малай үхэхэ, тэрэниие нишэ тиишэнь гаргашалха ябадалые усадхаха хэрэгтэй. Энэмнай мяха абалгые дээшэлүүлхэ ехэхэн арга боломжомнай гээшэ. Тиигэбэшье малай тоо толгойе гарзада оруулхагүйн түлөө тэмсэлдэ анхарал үшөөл һулаар табигдана. Колхозууд жэл бүри олон малаа үхүүлнэ, тиигэжэ өөһэдтөөшье, гүрэндэшье яаха аргагүй ехэ хохидол ушаруулна. Гансахан 1956 ондо адуу малай үхэһэнһөө боложо 100 мянган центнер мяхан алдагдаһан байна бшуу.

Адууһа малай үхэл гол түлэб үбэлжэлгын үедэ муугаар харууһалагдаһан, эдеэлүүлэгдэһэн дээрэһээ гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Тэсэд үнгэржэ байгаа үбэлжэлгэдэ малаа үхүүлхэгүй, тамирыень муудуулхагүй, ашат шэмыень дээшэлүүлхэ гүйсэд арга боломжотой байгаабди. Юуб гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ оробол нилээд ехэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэһэн байгаа. Гансахан силос урда жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 3 тонно дарагдаа һэн.

Тиибэ ябабшье олохон колхозууд адууһа малаа бүрин бүтэнөөр ондо оруулжа шадаагүй. Илангаяа Торнин, Кударын, Байкало-Кударын, Яруунын, Хоринн, Хэжэнгын болон бусад зарим аймагууд ажахын үнгэрһэн 6 һарада урда жэлэйхиһээ олон мал үхүүлээ.

Малай үхэл гээшэ республикын колхозуудта мяха абаха хэрэгтэ ехэ тойбо татадаг. Тиимэһээ мяха ехээр абахын түлөө нэн түрүүн малай гарзалха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ ёһотойбди.

Тарган мяха гүрэндэ тушааха эрилтэ гүрэнэйшье, арад зонойшье зүгһөө табигдана. Энэ эрилтэ колхозуудташье, гүрэндэшье ашаг олзотой ха юм.

Олохон аймагуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тарган мяха абахын орондо, гүрэнэйшье, колхозойнгоошье эрилтые ойндоо абангүй, адууһа малаа һайса таргалуулангүй тушаана, тиин мяха бэлэдхэдэг эмхи зургаанууд (мяха-консервын комбинадай директор нүхэр Карасёв) энээндэ албан хойротоор хандажа, колхозуудһаа туранхай малые олоор абана. Тэрээн дээрэһээ боложо, 1956 ондо гүрэндэ тушаагдаһан эбэртэ бодо малай 41,5 процентнь, хониной—34,9 процентнь туранхай, зоболго байшоо. Илангаяа Түнхэнэй, Зэдын, Бичурын, Закаменай, Хэжэнгын аймагуудай колхозууд гүрэндэ туранхай мал олоор тушаагаа, олонхи колхозуудайнь тушааһан мяханай хахадынь, хахадһаа эхэнхиншье туранхай, зоболго байгаа бшуу. Имагтал энээн дээрэһээ боложо, тушаагдаһан эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр оройдоо 2,39 центнер, хониной—39 килограмм татаа ха юм. Ажал хэрэгтээ иимэ эзэн бэшээр хандаха ябадал баһал энэ жэлдэ үзэгдэжэ байна. Жэшээнь, энэ жэлдэ Закаменай аймагай колхозуудай тушааһан эбэртэ малай толгой бүриин шэгнүүр 152 килограмм, хониной—27 килограмм болоо. Энэ аймагай «Коммунизм» колхозой нэгэдэхи кварталай хоёр һарада гүрэндэ тушааһан 127 центнер мяханайнь 116 центнерынь зоболго, 11 центнерынь туранхай байшоо. Иимэ хэндэшье хэрэггүй муу мяха гүрэндэ тушаадаг болошогүй ябадалаа хэзээ болихо юм гэжэ энэ аймагай хүтэлбэрилэгшэдһөө һурахаар байна. Адуу малаа шахан таргалуулха хэрэгые ёһотойгоор эрхилхэ хэрэгтэй гэжэ нүхэд Ринчино Гомбоев хоёрой ойлгохоор сагынь болоо. Мүн Курумканай, Хэжэнгын аймагуудташье энээнһээ дээрэ юумэниинь байхагүй. Эдэ аймагуудай колхозуудай тушааһан эбэртэ малай толгой бүриин шэгнүүр арайхан гэжэ 200 килограммһаа нэгэ бага үлүү татаба.

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз 1956 оной сентябрь һарада 250 толгой эбэртэ мал гүрэндэ тушааһан байгаа. Тэсэд тэрэнэйнь хахадһаа олонхинь туранхай, зоболго байшоо. Иимэ тамир муутай мал тушааһанһаа боложо, 35 толгой эбэртэ мал миил хиидэ алдаа.

КПСС-эй ЦК, Союзай правительство мяха абаха талаар энэ 1957 ондо эрид хубилалта хэхые бүхы партийна, советскэ органуудые, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые уряалһан байна.

Энэ уряада харюу болгон Мухаршэбэрэй, Бичурын, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Прибайкальска, Зэдын болон бусад аймагууд мяха абалгаяа дээшэлүүлхэ, гүрэндэ мяха ехээр тушааха уялгануудые абаа. Республикын колхозууд бүхы дээрээ доторойнгоо арга боломжонуудые тоолоно үзөөд, 1957 ондо урда жэлэйхиһээ 45 процентээр ехэ мяха абаха гэжэ шиидэһээ байна.

Прибайкальска аймагай колхозуудай мяха абалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлхэ, Бичурын, Заиграйн аймагуудай колхозуудай энэ жэлдэ хоёрһоо үлүү дахин ехэ мяха абаха тэһэниинь һайшаалтай. Мүн Тарбагатайн, Мухаршэбэрэй колхозууд мяха абалгаяа хоёр дахин шахуу дээшэлүүлхэнь.

Республикын колхозууд уялганууд соогоо гахайн мяха ехэ абахаар хараалһан байна. Кабанскын, Тарбагатайн, Бичурын колхозуудай абаха мяханайнь 35—40 процентнь гахайн мяха болоно. Мүн Мухаршэбэрэй аймагта гахайн мяха абалга нилээд дээшэлхэ. Республикамнай бүхы дээрээ гахайн мяха нёдондонойхиһоо дүрбэ дахин ехэ абаха ёһотой.

Абаһан эдэ уялгануудаа дүүргэхын түлөө манай бүхы партийна, советскэ органууд, МТС болон колхозуудай хүдэлмэрилэгшэд үсэд шангаар ажаллаха байһаниинь мэдээжэ.

Урда жэлнүүдтэ манай эндэ гол түлэб үхэрэй, хониной мяхан абтадаг байгаа. Тиин мүнөө болоод байхада, мяха ехээр абахын түлөө гахай олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэй гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй заабаринии һайса ойлгожо, гахайн мяха ехээр абадаг болохо ёһотойбди. Илангаяа манай республикын колхозуудта гахай үсхэбэрилгые тоодоггүй ябадалтай эрид шангаар тэмсэжэ, тэрэниие заабол усадхаха шухала.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, республикымнай колхозууд энэ жэлдэ 100 мянгаһаа үсөөн бэшэ гахай тэжээжэ, шахажа, гүрэндэ тушааха гэжэ шиидэнхэй. Энэмнай эгээл шухала зорилго гээшэ. Тэрэниие заабол дүүргэхэ ёһотойбди!

Энэ зорилгын заатагүй бэелүүлэгдэжэ болохо байһаниинь республикымнай түрүү колхозуудай дүй дүршэл элишэлпэ.

Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ, Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозууд, Байкало-Кударын аймагай Пушкинай нэрэмжэтэ, Кабанскын аймагай «Коммунизм» болон бусад хэдэн колхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд олон гахай шахажа, гүрэндэ тушаадаг болоһон байха юм.

Жэшээнь, Кабанскын аймагай «Коммунизм» колхоз 1956 ондо гахай бүриһөө 15 поршоонхо абажа түлжүүлээ, энэнь 173 гахай шахажа, дунда зэргээр толгой бүриинь 78,6 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааха арга олгоо. Тиигэжэ хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 16,5 центнер гахайн мяха абтаа һэн.

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз нэгэ түрүүлээд шахагдаха гахайнуудые олоор хэрэглэжэ, һайн үрэ дүн туйлаа. Энэ колхоз бүхы поршоонхонуудаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ шадаа. Эдэ бүгэдын ашаар тус колхоз энэ жэлдэ гахай олоор шахажа, бүхы тушаагдаха мяханайнгаа хахадһаа ехэнхиие гахайн мяхаар хүсэлдүүлхэ арга олоо.

Мухаршэбэрэй аймаг бүхы дээрээ гахайн мяха абалгаяа урда жэлэйхиһээ 4,5 дахин дээшэлүүлхэ гэхэ гү, али энэнь бүхы мяханай гурбанай нэгэ хуби болохо. Тэрэнэй түлөө эндэхи колхозууд хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байнхай. Поршоонхонуудые түлжүүлхэ, гахайнуудые шахаха хүдэлмэри гансахан фермэ дээрэ хэгдэнэ бэшэ, мүн тарян ажалай бригаданүүдтэ хэгдэдэг болоо. Эхэһээнь һалгаатдаһан поршоонхонуудые, шахагдажа байһан гахайнуудые хуурай тэжээлээр, кормушкануудһаа эдеэлүүлнэ, мүн үбһэнэй гурил тэжээлдэ ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Гахайшадай ажалай түлөөһэ бүхыдөө хэды поршоонхо абаһанаарынь, тэдэнэйгээ шэгнүүрыень хэрээр нэмээһэнһээ, тэрэшэлэн шахагдажа байһан гахайнуудай таргалһанаар тодорхойлогдохо юм.

Мүн республикын бусад аймагууд, колхозуудшье энэ талаар шухала хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Бичурын аймагай Круминай нэрэмжэтэ колхоз ажахын үнгэрһэн жэлдэ гахай бүриһөө 13 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Энэ колхоз 120 центнерһээ үлүү гахайн мяха гүрэндөө тушааһан, худалдаһан байна. Тиигэжэ гахайн мяха абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэн. Мүнөө жэлдэ эндэхи колхознигууд 2,3 дахин ехэ гахайн мяха абаха гэхэ гү, али тэрэнь бүхы абтаха мяханайнь 48 процент болохоор хараалагданхай. Энэ түсэб мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Абтаһан бүхы поршоонхонуудынь һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Гахайнуудынь тобир тарган.

Бичурын аймагай колхозууд бүхы дээрээ энэ жэлдэ 4 дахин ехэ гахайн мяха абаха гэжэ шиидэнхэй.

Гэбэшье, эдэ бүгэдын хажуугаар зарим аймагууд, колхозууд гахай үсхэбэрилгые урдынхидаал адли тоохогүй буруу ябадал гаргаһаар лэ байна.

Олон аймгүйсэдкомууд болон МТС-үүд гахайн мяха абаха хэрэгые яаха аргагүй муугаар эмхидхэнэ, энэ шухала хэрэгтэ бүтэхэгүй аали нобшоор хандана.

Энээн тушаа илангаяа хангалтагүй байдал Иволгын, Түнхэнэй, Яруунын аймагуудай колхозуудта, Заиграйн болон бусад хэдэн аймагуудай зарим колхозуудта үзэгдэнэ. Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд иимэ хангалтагүй байдалаа тэжээлэй дутамагһаа болоо гэжэ сайруулхаяа һэдэдэг. Тэсэд тэдэнэр үбһэнэй гурил, сагаан эдеэнэй, столовын болон бусад эдеэ хоолой үлөөдэһэнүүдые хэрэглэхэ тушаа юушье хээгүй байха юм. Хэрбээ гахай шахалгада үбһэнэй гурил хэрэглээ һаа, таряа талханай зүйлые 30 процент хүрэтэр алмажа болохо байгаа.

Гахай үсхэбэрилгые хүгжөөхэ хэрэгтэ үнэн шударгыгаар орохо саг ерээ. Гахайн мяха ехээр абаха хэрэг маанадта арга бэшэ шухала удхашанартай хэрэг гэжэ колхозуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо ёһотой. Энээнһээ гол түлэб мяха абаха түсэбэй дүүргэлтэ, эбэртэ бодо мал, хонидоо хороонгүй колхозуудайнгаа олзо доходые дээшэлүүлхэ хэрэг шиидхэгдэхэ болоно бшуу.

Бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ мяха ехээр абаха тушаа колхоз бүхэн түсхай хэмжээ-ябуулгануудые хараалха зэргэтэй. Тиихэ зуураа, нэгэ удаа түрүүлээд шахагдаха эхэ гахайнуудые олоор хэрэглэхэ шухала байһые хараадаа абаха ёһотой. Колхоз бүридэ эхэ гахай бүхэндэ 7—8 һара хүсэһэн, 50—60 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй хоёрһоо үсөөн бэшэ тиимэ гахайнуудтай боложо, тэдэнээ зунай һарануудта поршоонхолуулха шухала.

Зун намарай сагта нэгэ удаа түрүүлэгдээд шахагдаха гахайнуудые поршоонхонуудтайнь байлгахын түлөө зуһалангуудые түхеэрхэ хэрэгтэй.

Гахайнуудые 70-һаа 90 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй болгоод лэ, гүрэндэ тушаабал мүнөөнэй эрилтые хангамаар байна.

Нэгэ удаа түрүүлхэ гахайнуудые үсхэбэрилхынгөө хажуугаар томо эхэ гахайнуудаа жэл дотор хоёр дахин түрүүлхэ шухала. Тиин томо гахайнуудайнгаа тоое олон болгожо, үүлтэрыень һайжаруулха хэрэгтэй.

Тэсэд гахай олоор үсхэбэрилхын түлөө, энэ талаар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө гахайнгаа фермые хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха уялгатайбди. Нэн түрүүн гахайн зуһалангуудта дүтэ бүүрсагта ногоонуудые, кукуруза, хартаабха болон корнеплодуудые томо эхэ гахай бүридэ 0,7 гектарһаа бага бэшэ хүртэхөөр хараалжа тариха болонобди. Зунай сагта гахайнуудаа бага зэргэ таряа талханай зүйлөөр эдеэлүүлжэ байгаад адуулхада һайн. Энээнэй ашаар мяханай өөрынь үнэ сэн химдаруулагдаха ха юм.

Саашадаа гахайн тэжээлдэ силос болон үбһэнэй гурил ехээр хэрэглэгдэхэ ёһотой. Мухаршэбэрэй аймагай түрүү гахайшадай дүй дүршэл дээрэһээ харахада үбэлэй сагта үбһэнэй гурилаар гахай тэжээхэдэ тон зохид байна. Тэрэ гурил соо олон бодосууд бии байжа, гахайе эдеэндэ дуратай болгодог, олон поршоонхо гаргахадань туһа нэмэри боложо үгэдэг. Мухаршэбэрэй «Коммунизм» колхоз гурбадахи жэлээ гахайнуудаа үбһэнэй гурилаар тэжээжэ һайн үрэ дүн туйлаа. Үбһэнэй гурилай хажуугаар гахайн тэжээлэй рационд таряа талханай зүйл, корнеплодууд, силос байха зэргэтэй.

МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд гахайн фермэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие, нэн түрүүн уһалуури болон тэжээл буйлуулха хүдэлмэриие али болохоор сньһожоруулха ёһотой.

Гүрэндэ тушаагдаха малые һайнаар таргалуулха гээшэ мяха ехэ болгохо хэрэгтэ шухала удхашанартай. Түрүү колхозууд мяханда тушаагдаха малаа амяарайнь гүүртэ, отара болгожо харууһалдаг, тэндэ хүдэлдэг колхознигуудай ажалай түлөөһые нэмэжэ, урмашуулхаар хараалдаг байха юм. Жэшээнь, Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо дүй дүршэл ехэтэй мал адуулагша Хусай Илыгеевич Илыгеев хүдэлдэг. Энэ адуулагшан жэл бүри үбэл, зун илгадгүй 1,5—2 жэлтэй эрэ хашарагуудые харууһалжа, һайнаар таргалуулдаг. Тэрэ малшын бэлшээн таргалуулһан хоёртой, хоёр жэл хахадтай сарнуудынь 3,5 центнер тус бүридөө татадаг юм. Иимэ үрэ дүнгые нүхэр Илыгеев малаа зундаа зүбөөр адуулжа, үбэлжэлгые оролдосотойгоор үнгэргэһэнһөө туйладаг байна.

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша нүхэр Арьяев мүн лэ бэлшээн таргалуулха малые һайса адуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмэдэг. Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшад нүхэд Дандин, Колпаков гэгшэд харууһалжа байһан малайнгаа шэгнүүрые дунда зэргээр үдэртөө 990—1100 грамм хүрэтэр нэмээдэг.

Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой дүршэл ехэтэй адуулагшад Дондок Раднаев Даша Базаржапов хоёр үнгэрэгшэ зун мяханда тушаагдаха бодо малые һайнаар бэлшээн таргалуулжа, үдэртөө бүхы гүүртынгээ малай толгой бүриие килограмм шахуу нэмээжэ шадаһан байха юм. Мүнөө үедэ эдэнэй харууһалжа байһан 30 толгой хашарагуудынь тус бүридөө 200 килограмм татажа, шахалганда табигдаа. Малнуудынь бултадаа шэгнэгдэжэ тэмдэглэгдээ. Мал адуулагшад энэ жэлдэ малаа нёдондонойхиһоо доошо бэшэ таргалуулха уялга абанхай.

Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз нёдондо жэлдэ мяха абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Энэ колхозой мал адуулагшад П. М. Зубакин Д. Г. Ботков хоёр бэлшээн таргалуулагдаха гүүртын малые харууһалжа, бодо бүхэнэйнь шэгнүүрые 89 килограммаар нэмээжэ шадаа (түсэбөөр 60 килограмм). Үнгэрһэн үбэл малаа ганса үбһөөр эдеэлүүлжэ гарабашье, тэдэнэр һайнаар харууһалһанай, саг соонь уһалһанай ашаар малайнгаа шэгнүүрые нилээдгүй нэмээһэн байна.

Эдэ болон бусад жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, колхоз бүридэ малые һайнаар бэлшээн таргалуулха, шахаха арга боломжонуудай бии байһые гэршэлнэ. Имагтал колхозуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгһөө эмхидхэлэй хүдэлмэри, саг үргэлжын хиналта хэрэгтэй гээшэ.

Гэбэшье, олонхи колхозуудта малые бэлшээн таргалуулха, шахаха хэрэг муугаар эмхидхэгдэдэг, тэрэнэй эсэстэ гүрэндэ туранхай мал тушаагдана бшуу. Жэлэй дүрбэн сагта малые шахан таргалуулжа байһан колхозууд тон үсөөн. Малые гансал зун намарай сагта таргалуулжа болохо юм гэһэн буруу һанал бодолтой эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Энэ дутагдалые усадхахын түлөө КПСС-эй обком болон республикын министрнүүдэй Совет энэ жэлһээ эхилжэ колхоз бүхэндэ мяханда тушаагдаха гүүртэ, отара, адуу болон гахайнуудые уридшалан тодорхойлжо, үбэлжэлгын үедэ тэдэниие шахан таргалуулха тушаа аймагуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаһан байна. Хэрбээ малые шахаха, бэлшээн таргалуулха хэрэгые ёһотой һайнаар эмхидхээгүй һаа, энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха бодо малые 300 килограммһаа доошо бэшэ, хонидые—45 килограммһаа, гахайнуудые—70 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр, тобир таргаар тушааха гэһэн зорилгонуудай дүүрэхэнь бэрхэтэй.

Тиигэбэшье, зунай сагта малые бэлшээн, шахан таргалуулха хэрэгтэ республикын колхозууд тон муугаар бэлэдхээд байна. Энэ жэлэй апрелиин 1-нэй байдалаар 99750 центнер шэгнүүртэй мал зундаа бэлшээн таргалуулагдахаар табигдаад байнхай. Энэнь бүхы абтаха мяханай оройдоол 45 процентнь болоно. Зарим аймагуудта энээн тушаа бүриншье бүтэхэгүй байдал ушарна. Заиграйн болон Кяхтын аймагай колхозуудта мяхан болохо малайнь арайхан гэжэ 10 гаран процентнь шахалганда табигданхай.

Зарим колхозуудта малые шахаха, бэлшээн таргалуулха, зунай бэлшээридэ бэлэдхэхэ хэрэг миил ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнэ. Гүрэндэ тушаагдаха малые амяарлажа гүүртэ, отара болгобошье, тэрэнь бусад малһаа ямаршье илгаагүйгөөр харууһалагдадаг, эдеэлүүлэгдэдэг байна.

КПСС-эй айкомууд болон аймгүйсэдкомууд малые шахалга, тэрэниие зунай бэлшээридэ бэлэдхэлгэ хэр байнаб гэжэ колхоз бүхэндэ хаража үзэхэ ёһотой. Колхоз бүридэ бэлшээн таргалуулагдаха, шахагдаха малнуудай тоо гүрэндэ тушаагдаха ба худалдагдаха мяханай түсэбые дүүргэхээр байха ёһотой.

Малые жэжэхэнээр, туранхайгаар гүрэндэ тушаадаг зохидгүй ябадалые саашадаа тэсэхэ аргагүй. Малые шахаха ба бэлшээн таргалуулха асуудал аргагүй хурсаар табигдаха зэргэтэй. Мүнөө жэлдэ колхоз бүхэн гүрэндэ гансал тарган мал тушааха ба худалдаха эрхэтэй. Гүрэндэ туранхай, зоболго малые тушааха ябадал огтолод хоригдоно.

Колхоз бүхэн гүрэндэ тушаагдаха малай тусхай гүүртэ, отарануудые, томо колхозууд тусхай мяха-товарна фермэнүүдые эмхидхэхэ болоно. Колхозууд малаа гансал зунай, намарай сагта шахан таргалуулха бэшэ, мүн жэлэй дүрбэн сагта энэ хэрэгые эмхидхэхэ уялгатай. Энэ хадаа малые үбэлэй сагта һайнаар эдеэлүүлхэ, зун намарай үедэ хүсэд һайнаар бэлшээхые эрипэ бшуу. Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы колхозууд шахагдаха, бэлшээн таргалуулагдаха малнуудаа арга бэшэ шэгнэжэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Зунай бэлшээриин үедэ бэлшээн таргалуулагдаха малнууд эрхим һайн адуулагшанда үгтэжэ, һара бүри шэгнэгдэжэ малай түлжэһэнэй хэмээр адуулагшадай ажалай түлбэри тодорхойлогдохо зэргэтэй.

Энэ жэлдэ манай колхозууд гүрэндэ мяха ехээр тушааха талаар шухала уялгануудые абаһан байна. Тэрэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөө адуу малые нишэ тиишэнь гаргашалха ябадалые болюулха хэрэгтэй. Гүрэндөө мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргээгүй сагтаа адуу малаа газаа тээшэнь гаргашалха, дэлгүүр дээрэ худалдаха ябадал хоригдоно. Тиигэбэшье, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Закаменай, Хоринн, Ахын болон бусад хэдэн аймагуудай колхозууд малаа ехээр гаргашалһаар.

Энэ жэлэй түрүүшын квартал колхозуудынай 10 мянга гаран центнер мяха абаа. Тэсэд тэрэнэйнгээ миил 4,5 мянган центнерыень гэхэ гү, али хахадһаань багые гүрэндэ тушааһан, худалдаһан байха юм. Тиин Хоринн аймагай колхозууд энэ үедэ гүрэндэ оройдоошье мяха тушаагаагүй байшоо. Хэжэнгын аймагай колхозууд энэ үедэ оройдоол 11 центнер, Заиграйн—20 центнер, Сэлэнгын—88 центнер мяха тушаагаа. Тиигэжэ республикымнай колхозууд гүрэндэ мяха тушааха, худал[illegible] кварталайнгаа түсэбые, урид тушааһаа[illegible] хаяа оруулалсаад, оройдоол 61,7 про[illegible] дүүргээ. Ондоогоор хэлэбэл урда жэла[illegible] үеынхиһээ 427 центнер мяхан бага [illegible] шаагдаа.

Республикын зарим колхозуудта гү[illegible] мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүү[illegible]гүй байгаад, малаа нишэ тиишэнь га[illegible] шалха гүрэндэ харша ябадал үзэг[illegible] Имагтал иимэнүүд зохидгүй ябадалһаа[illegible] ложо, энэ жэлэй нэгэдэхи квартал[illegible] рэндэ мяха тушааха түсэб дүүргэгдэ[illegible] тэрэнэй эсэстэ арад зониие мяхаар ха[illegible] ха хэрэгтэ нилээд бэрхэшээл ушару[illegible] даа. Иимэ бүтэхэгүй байдалые эсэ[illegible] усадхаха ёһотойбди.

Мяха ехээр абахын түлөө адуу [illegible] шубуудые олоор үсхэбэрилхэ арга бо[illegible] жонуудаа хэрэглэхэ шухала. Һүүлэй [illegible] нүүдтэ адуунуудаа олон болгохо хэр[illegible] анхарал табигдангүй байжа, колхозу[illegible] мяха ехээр абаха хэрэгтэ бэрхэшээл т[illegible] Республикын колхозуудта энэ жэлдэ 1[illegible] онойхитой сасуулхада адуу морид[illegible] 30 процентээр хороһон байна бшуу. [illegible] тэй хамта, манай республикын эрхэ [illegible] далда адуу олоор үсхэжэ, тэжээл [illegible] ажалай хүсэ ехээр гаргашалангүй [illegible] ехэ мяха абаха арга бии. Мориной [illegible] ехээр абахын түлөө моридые 3—4 на[illegible] болотоорынь адуунда байлгаад, үүсэлх[illegible] рэгые хаа хаанагүй эмхидхэжэ боло[illegible]

Ушар иимэһээ колхозуудай хүтэлб[illegible] лэгшэд энэ жэлдэ гүүнүүдэй ороной [illegible] паниие эмхитэйгээр үнгэргэжэ, нэг[illegible] гүүе һубайруулхагүйн түлөө оролдохо [illegible] гэтэй. Мүн унагануудаа үхэл гарзагүй[illegible] түлжүүлжэ адуунда табяад, тэрэнэ[illegible] саашадаа мяха абаха бологдоно бшуу. [illegible] хозуудта дүршэл ехэтэй адуушан [illegible] Тэсэд тэдэнэй хүдэлмэридэ али болохоор [illegible] һалха, эрилтэнүүдтэнь анхаралтай [illegible] хандаха ёһотойбди. Республикын ко[illegible] зууд адуу моридые олоор үсхэбэрилжэ, [illegible] риной мяха ехээр абаха аргатай.

Мяха ехээр абахын түлөө мүн ла[illegible] буу олоор үсхэбэрилхэ болонобди. Т[illegible] колхозуудай дүй дүршэл дээрэһээ хар[illegible] да уһанай шубуудые—галуу ба нугаһа[illegible] жээхэдэ угаа ехэ ашагтай, тэдэнһээ [illegible] лээд ехэ мяхан абтаха байна.

Республикымнай олохон колхозууд [illegible] луу, нугаһа олоор тэжээхэ аргатай. [illegible] тиимэшье бэрхэшээлтэй хэрэг бэшэ. [illegible] гэхэдэ, аймаг бүхэндэ нуур шалбааг, [illegible] газар элбэг ха юм.

Республикын Хүдөө ажахын минис[illegible]ство нугаһанай үндэгэ оложо абаха, [illegible] нээ инкубаторна станцинуудта [illegible] дальбараануудые гаргаха хэрэгтэнь [illegible] хозуудта туһалха ёһотой.

Гэхэтэй хамта, олохон колхозууд та[illegible] гайнгаа фермые үгы хэһэн гү, али [illegible] үсөөн тахяа баридаг буруу заншалтай [illegible] лоо. Жэшээнь, Курумканай аймагай [illegible] щевой нэрэмжэтэ колхоз нэгэшье тахяа[illegible] байһан аад, инкубаторна станциһаа да[illegible] бараануудые абахаһаа арсаһан байха [illegible] Баргажанай аймагай 18-дахи партс'ез[illegible] нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 270 тахяа[illegible] байһан аад, миил мянган дальбараа а[illegible] ха гэжэ инкубаторна станцитай дого[illegible] баталаа. Мүн Курумканай аймагай Мол[illegible] вой нэрэмжэтэ колхоз арайхан гэжэ [illegible] тахяатай байгаад, дальбараа абахаһаа [illegible] саһан байна бшуу.

Зорилго юуб гэхэдэ, тахяагай фермэ[illegible] дые томодхохо, эмэ тахяагай хоёртой [illegible] лоходонь мяханда тушааха, мүн гологд[illegible] эмэ тахяануудые, инкубаторна станц[illegible] абтаһан петухануудые шахан таргалуу[illegible] хэрэгые хаа хаанагүй эмхидхэхэ шух[illegible]

***

Мүнөө үедэ мяха абалгые эрид дээ[illegible] лүүлхэ асуудал арадай ажахын эгээн [illegible] хала зорилго гэжэ тоологдоод, энэ хэрэ[illegible] областной партийна организацинн, ко[illegible] хознигууд, МТС болон совхозуудай хүдэ[illegible] мэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын бүхы мэр[illegible] жэлтэдэй хүсэ шадал элсүүлэгдэхэ ёһото[illegible]

Мяха ехээр абаха зорилгые түргэн бэ[illegible] зорто амжалтатайгаар шиидхэхын тү[illegible] һаяын сагта эрхим колхознигуудай[illegible] дундаһаа шэлэжэ, дүршэл ехэтэй хүнүү[illegible] мал адуулагшаар, хонишоноор, гахайш[illegible] наар томилхо хэрэгтэй.

Мяха абаха хэрэгые амжалтатайга[illegible] шиидхэхын түлөө малшанай ажалай түл[illegible] һые, нэмэлтэ түлбэриие, мүн урмашуула[illegible] хэмжээнүүдые зүбөөр тодорхойлхо гэ[illegible] ехэ удхашанартай. Тиимэһээ аймагууд[illegible] партийна, советскэ органууд болон МТС-[illegible] директорнууд урмашуулгын эдэ хэмж[illegible] нүүдые тодорхойлходонь колхозуудта а[illegible] болохоор туһалха зэргэтэй.

Мяха элбэг дэлбэгээр абахын түлөө м[illegible] совхозуудай хүдэлмэриие һайжаруул[illegible] тэдэ ажахынуудта бии байһан арга боло[illegible] жонуудые хэрэглэжэ, мяха ехээр абаха ш[illegible] хала. Манай бэлэдхэлэй болон нэ[illegible] суглуулдаг органууд хүбиин ажалһаа м[illegible] ха бэлэдхэхэ ба худалдан абаха хүдэлм[illegible] рээ һайжаруулха уялгатай. Партийна [illegible] лон советскэ органууд тэжээл ехээр [illegible] лэдхэхэ, бүдүүн, шэмэтэ тэжээл болон т[illegible] ряа талханай зүйлөөр малаа гүйсэд х[illegible] гаха хэрэгтэ гол анхаралаа табиха зэр[illegible] тэй. Тиигээгүй һаа, мяха ехээр абаха [illegible] жэ һанаһанайшье хэрэггүй. Шахан тарг[illegible] луулагдаха малда зорюулжа кукуруза [illegible] лон хартаабха тариха хэрэгтэй. Малаа з[illegible] най бэлшээридэ гаргаха саг дүтэлбэ. Ти[illegible] мэһээ бэлшээн таргалуулагдаха малаа һа[illegible] ногоотой, хүсэд уһалууритай бэлшээрину[illegible] тэ гаргаха, тэндээ кукуруза болон тах[illegible] лэй бусад культурануудые тарижа, бэлш[illegible] риин үедэ нэмэлтэ ногоон тэжээл үгэх[illegible] байха бологдоно.

Мяха абалгые дээшэлүүлхэ гээшэ сове[illegible] арадай хойшолуулашагүй зорилго м[illegible] гэжэ парти, правительствомнай заана. [illegible] най республикын ажалшад Агууехэ Октя[illegible] риин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ үедөө а[illegible] бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита[illegible] оруулалсажа, аймаг, колхоз бүхэн мях[illegible] абаха, гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө не[illegible] рэтэй түргэтэйгөөр дүүргэхэ ёһотой.

Хабарай тарилгые саг сооһь, һайн шанартайгаар үнгэргэе

* *

Эртын тарилгые 4—5 хоног соо дүүргэхэбди

най эндэ, Сэлэнгын аймагай ховичын нэрэмжэтэ колхоздо ал бүхэниие, илангаяа ороо̄һо ае агротехническэ тааруу саг- үгөөр богонихон болзортол та- за һайнаар ургадаг, баян ур- хуряагдадаг юм. Нёдондо би- р саада жэлдэнь хахалагдаһан йнгаа газарые һайнаар элдэжэ н болгоод, эртын таряае апре- хуушаар 4—5 хоног соо тари- үүргээ һэмди. Тиигээд хура бо- й ган жэлэй болоошье һаань, ндо эрхим һайн ургаса хуряаг- Түсэбэй ёһоор га бүриһөө дун- эргээр 10 центнер орооһо таряа- ургаса хуряаха байһан аад, 12 нер хуряагаа һэмди. Шэниисын м полинууд дээрэһээ га бүриин ентнер, заримдаа үшөө дээшэ- ургаса хуряагдаа.

алай эрхим тэжээл болодог ку- зые яһала һайнаар ургуулдаг ыбди. Нёдондо 26 гектар шэнэ р хахалжа, һайнаар элдүүри-, тэрээн дээрээ кукуруза тари- най һанаһанһаа дээрээр урга- байна. Кукурузынгаа полиин га һөө 250 центнер ногоон эшэ на- зуудые хуряажа, силос дараа- ги. Кукурузаар ехэ силос дараг- а, нёдондонойхидо орходоо хоёр н шахуу ехэ һүн үбэлдөө һааг-

оооһо таряанай ургаса дээшэ- хэ хэрэгтэ пар ехээр бэлдэдэг ко гээшэ шухала удхашанар- Бидэнэр орооһото культуранууд гол түлэб пар дээрэ таридаг- Мүнөө жэлдэ 750 гектар пар э тарилга хэхэмнай. Энэ газар- нёдондо һайнаар элдүүрилэгдэ- юм. Иигээд лущени хэжэ, га- йнь хүрьһые 5—6 сантиметр згыгөөр зөөлэрүүлээд, һүү- нь мухарюулга шэрэжэ, дээгүү- ь жэгдэлээд, үрэһээ тарихам- Апрелиин 27-до орооһото куль- нуудай эртын тарилгые заха- , Майн 1-нэй һайндэр болотор дүүргэхэ зорилготойбди. Поли- айнгаа хүрьһэнэй шанарые ха- лжа, газарай хүрьһэндэ шииг о тогтоохо зорилгоор 130-аад арта эртын борнойлго хэгдээ.

э үдэрнүүдтэ манай бригадын низаторнууд ойто жэлэйнгээ лгада бэлдэжэ, хабарай пар ха- жа байна. Мүнөө жэлдэ нёдон- йхиһоо һураггүй ехэ, 900 гаран арта пар хахалагдахань. Манай намарай пар, илангаяа орой һон хойно пар хахалхада туһа доггүй. Тиимэ хадань бидэнэр р солоомын узуур хахалжа, бэлдэхэеэ болинхойбди.

абаршье солоомын узуур хахал- ороо̄һо таряа болон бусад урга- малнуудые (зелёнкоһоо бэшэ) тарихаяа болёобди. Мүнөө жэлдэ 400-гаад гектар солоомын узуур хахалжа, тэрээн дээрэ гансал зелёнко тарихамнай.

Комплексно бригадынгаа малда бардам хүрэхэ, үлөөшыень колхозойнгоо бэшэ бригадануудта хубаалдаха элдэб тэжээл ехээр бэлдэжэ абахын түлөө шангаар тэмсэхэ гэжэ манай бригадынхид эрид шиидэнхэй. Мүнөө жэлдэ бидэнэр үнеэн бүридөө адагынь 10 тонно силос даража абаха зорилготойбди. Энээнэй тулада Зэмьеэтэ гэжэ газарта шэнэ газар хахалжа, 150 гектарта кукуруза тарихамнай. Хахалха шэнэ газар дээрээ мүнөө хабартаа горьтой ехэ наг шэбхэ гаргаабди, мүнөөшье нютагай үтэгжүүлгэ зөөгдэһөөр. Мүнөө жэлдэ урданайхиһаа хэдэ дахин ехэ газар дээрэ кукуруза тарижа, нёдондонойхиһоо үшөө баян ургаса хуряаха зорилготойбди.

Трактор, машинанууднай һайнаар заһагданхай. Манай хүдэлмэридэхи шэнэ юумэн юуб гэхэдэ, мүнөө жэлһээ эхилжэ тракторнуудаа түхэреэн жэл соо һубарюулан заһадаг болохомнай. Тракторнууд МТС-эй мастерскойдо абаашалтагүй, уридшалан табигдаһан графигай ёһоор бригададаа хойно хойноһоо заһагдажа байха юм.

Мүнөө тракторнууднай булта поли дээрэ гаража, механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэржэ захалба. Үдэрэйнгөө даалгабариие эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүн бүхэн оролдоно. Эдихэ, ууха юумэншье һайн, культурна талаараашье һайнаар хангагданабди. Сүлөөтэй сагтаа бригадынгаа клубта ошожо, кино хараха, лекци шагнаха, үгышье һаа культбазадаа орожо, шэнэ газетэ, журналнуудые, һони һонин номуудые уншаха, шатар, даам наадаха, радио шагнаха аргатайбди.

Иигэжэ манай бригадынхид мүнөө жэлэй хабарай тарилгые угтаба. Манай трактористнууд хэнииншье хэн гэлтэгүй, булта оролдосотой һайнаар ажаллажа байдаг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, булгадаа найдамтайнууд. Трактористнууд Радна Бадмадоржиев, Бабасан Лхамажапов, Виктор Ганжуров гэгшэдэй нэрые онсолон тэмдэглэхэдэ болохо.

Энэ жэлэй эртын тарилгые эрхим шанартайгаар, богони болзорто дүүргэхын түлөө тэмсэе, механизаторнууд!

Будажап Жигмытов,
Сүхын МТС-эй 4-дэхи тракторна бригадын бригадир.

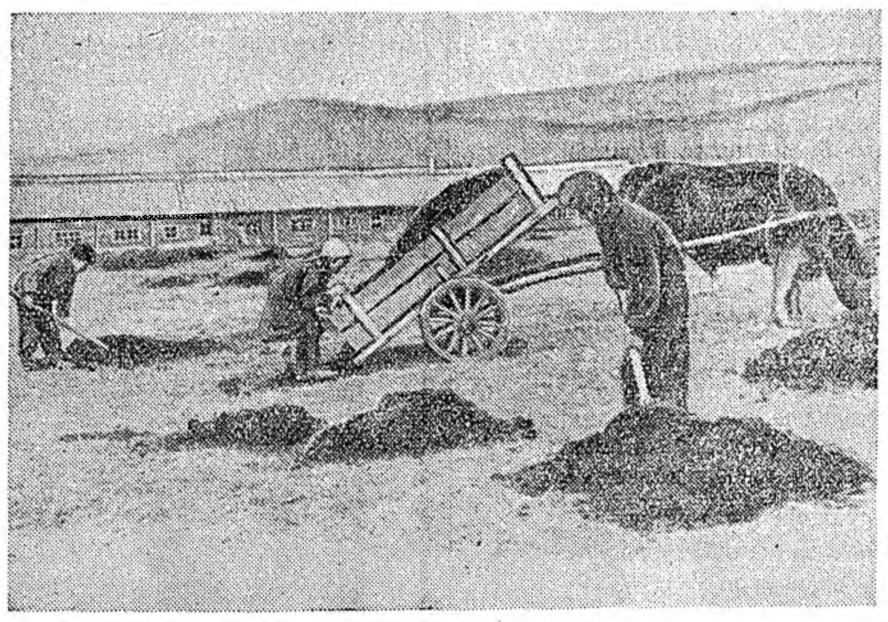

Закаменай аймагай Хужарай долоон жэлэй һургуулиин һурагшад хүршэ Маленковой нэрэмжэтэ колхозой фермэдэ ерэжэ, ажал хүдэлмэридэнь туһаламжа хүргэдэг. Энэ хабарһаа эхилжэ, һуралсалайнгаа һүүлээр тус колхозой сабшалангые үтэгжүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хужарай долоон жэлэй һургуулиин һурагшад поли дээрэ шэбхэ тараажа байна.

Д. Балдановай фото.

Нэгэ колхозой хоёр бригада юу харуулнаб

Ёһотойл хабар ерэжэ, тарилгада үглөө мүнөө ороходо саг болоод байба. Хушууртын хүнды өөдэ ошоһон харгын хоёр хажуугаар жэрысэ борнойлжорхиһон пар. Тээ саахана Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байһан Хонхолойн МТС-эй 11-дэхи тракторна бригадын байра. Эндэхи механизаторнуудай ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, тарилгада бэлэн болоһые харамаар байгаа.

Механизаторнуудай байрладаг хоёр томохон вагоной газаа тээнь «хаана механизаторнууд һайнаар хүдэлмэрилнэб, — тэндэ талха, таряан», «гүйхэнөөр хахалаа һаа, үндэр ургаса абахагүйш!» гэһэн уряа, лозунгнууд бэшээтэй байна. Вагонууд хүсэд дулаалагданхай, досоонь һаруул, уужам, сэбэр.

— ...Повар бии, уһа, горючи зөөгшэд бии, полевой хүдэлмэриин үедэ трактор, машинануудаа заһабарилха, запасной частьнуудые хадагалха сарай, складууд түхеэрэгдээ, манда ондоо һанаашалха юумэн үгы,—гээд механизаторнууд хэлэнэ.

Мүнөө механизаторнууд нёдондо хахалагдаһан 530 гектар пар дээрэ эртын борнойлго хэжэ, шииг нойтыень хушажархёод, тарилгынгаа техникэ зэмсэгүүдые шалгажа бэлэн болгоод байна.

Эндэхи механизаторнуудта һайн байра хэн түхеэржэ үгөөб? 2-дохи комплексно бригадада бригадирынь нүхэр Г. Сибигатулин энэ бригадын хүдэлмэриие хоёрдохи жэлээ хүтэлжэ байна. Жэл бүхэн механизаторнуудта зохид таарамжатай байра байдал түхеэржэ үгэнэ. Бригадын зон тэдэнэртэй эбтэй эетэйгээр ажаллажа, баян ургаса абахын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Бригада дээрэ 1370 гектарта тарилга хэгдэхэ юм. Мүнөө үрэһэ хүрэнгэнь хүсэд сэбэрлэгдээ, гадна 500 гаран центнер таряан хо- роор угаагдаа, үрэһэнэйнгөө таряае нара һалхинда дэлгэһээр 10 гаран үдэр боложо байна.

— Баян ургаса абахабди гэжэ найдажашье байнабди, 150 гаран гектар талмайда һайрам тогтоогообди, поли дээрэ 400 шахуу тонно наг шэбхэ зөөгөөбди. 80 центнер үнэһэ, 9 центнер шубуунай аргал гаргаабди, — гэжэ бригадир Сибигатулин хөөрэнэ.

1-дэхи комплексно бригада дээрэ ажаллажа байһан 10-дахи тракторна бригадада ерэбэбди. Харин нэгэ колхозой бригаданууд аад, эндэ тад ондоо байдалтай байба. Эртын борнойлго али болохоор унжагайруулагдаа. Механизаторнуудай байдалынь тулюур. Эндэ байһан нэгэ вагоной сонхо солоомоор таглажархинхай, досоонь харанхы.

— Эндэ байжа ажалладаг гээшэ гүт?

— Үгы ааб даа, хайшан гэжэ эндэ байжа ажалаа хэхэмнайб, үдэшэндөө гэртээ бусанабди. Поли дээрэ ажаллаһаар 5 үдэр болообди. Энээхэн эдеэ шанадаг вагон асарһаар хоёр үдэр болоо, тогоошоншье үзэгдэнэгүй, өөһэдөө эдеэ хоол бэлдээд байнабди. Унтадаг вагон үшөөл заһабарилгада юм, — гэжэ тракторна бригадын бригадир нүхэр С. Калашников хөөрэнэ.

Эндэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр А. Бодров юу хэжэ байдаг гээшэб? Механизаторнуудта үдэртөө сай шанадаг хүншье үгы ха юм. Прицепщик, сеялкэшэд томилогдоһон аад, юундэ стан дээрэ ерэжэ плуг, сеялкэнүүдые хаража, шалгажа үзэдэггүй юм. Тарилга ойртоол ха.

Харин иигэжэ ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг бригадирта колхозой правлени шанга хэмжээ абаха ёһотой гэжэ һанагдана.

Т. Гармаев, манай корр.

Шасарганын тоһо гаргана

Манай республика орон доторoo ой модо, жэмэстэ ургамалаар, ан гүрөөлөөр эгээл баян республикануудай нэгэниинь юм. Аймаг бүхэндэ алирһан, нэрһэн, үхэр нюдэн, мойһон, гүлзөөргэнэ гэхэ мэтэ жэмэс элбэгээр ургадаг. Мүн манай эндэ элбэгээр ургадаг амта, шэмэ ехэтэ хушын һамар суурхадаг. Орон дотор эгээл хомор жэмэсүүдэй нэгэн шасаргана манай эндэ ургадаг. Тусхайлбал, Химнэ, Эрхүү мүрэниие зубшан, Сэлэнгын, Түнхэнэй аймагуудта ургадаг юм.

Шасаргана хадаа эдеэ хоолой зүйлдэ, эм домдо ехээр хэрэглэгдэдэг. Шасарганаар варенье, джем, пастила, желе, кисель, һэрюун умда гэхэ мэтын зүйл бэлдэжэ болохо бшуу. Мүн шасаргана конфетэдэ хэрэглэгдэдэг, архида ородог байна. Шасарганын тоһые уухада хүнэй бэедэ ехэ тэжээлтэй. Тиимэ хадань манай эндэхи арад зон энэ жэмэсые «Сибириин ананас» гэжэ нэрлэдэг ха юм.

Урдань Сибирь, Дунда Азиһаа ондоо тээ хүсэд мэдэгдээгүй байһан энэ жэмэс мүнөө хаа хаанагүй мэдээжэ болонхой. Шасаргана «В», «Е», «С», «Ф» янзын витаминуудаар ехэ баян. Иимэ олон, баян витаминтай ургамалнууд байгаалида хомор гэжэ тоологдоно. Шасарганын тоһон медицинэдэ ехэ үнэтэ зүйл гэжэ тоологдодог. Энэ жэмэсэй тоһоор илангаяа хүлдэһэн, халаһан шарха, түүхэй гэхэ мэтын үбшэнүүдые ехэ түргөөр эдэгээнэ.

Шасарганын тоһон урдань орон доторнай гансал Алтайн хизаарай Бийск городто гаргагдадаг байгаа. Мүнөө хоёрдохи тиимэ үйлэдбэри республикымнай Иволгын аймагта һаянайл байгуулагдаба. Эндэхи эдеэ хоолой комбинадта шасарганын тоһо гаргаха диффузор гэжэ тусхай аппарат тодхоогдоо. Шүүһыень гаргаһан шаарые 80 градус халуунтай тусхай сушилка соо хатаагаад, һүүлээрнь ондоо аппарат соо хэжэ үлтэлнэ. Тэрэнэй һүүлээр хуурай шааран 7—8 килограммай мэшээгүүд соо хэгдэжэ, аппарадай диффузорнууд соо табигдан, бүхөөр хабхаглагдана. Удаань уһанай уураар халаагдаһан ургамалай тоһые соргоор диффузор худар оруулжа, үйрүүлэгдэһэн шасаргана тэрэ тоһондо лэбшээгдэнэ. 2 часай үнгэрһэн хойно диффузорнууд сооһоо ээлжээгээр шасарганын тоһые шахажа эхилдэг. Һүүлээрнь шахаглаһан тоһон сепаратораар сэбэрлэгдэнэ.

—Комбинаднай шасарганын тоһо гаргаха технологи түрүүшынхеэ хэрэглэжэ, оройдоо табяад килограмм тоһо гаргаад байна. Энэ жэлдэ 200 килограмм тоһо үйлэдбэрилхэ түсэбтэйбди. Тэрэнээ дүүргэхэмнай лабтай. Саашадаа энэ продукциингаа технологидо дүршэжэ, ороной‌нгоо медицинскэ эмхи зургаануудта шасарганын тоһо ехээр үгэдэг болохын тула оролдохо байнабди,—гэжэ комбинадай технолог нүхэр Петухов хөөрэнэ.

Тус комбинат шасарганын тоһонһоо гадна, элдэб зүйлэй конфетэ, печенье гаргана. Комбинадай коллектив байгша оной түрүүшын кварталда 158 тонно кондитерска зүйл гаргаха түсэбөө 168 тонно 900 килограмм хүрэтэр дүүргээ.

Һүүлэй үедэ эндэ конфетэ, печенье гаргадаг цехүүдтэ гараар хэгдэдэг ажал оньһожоруулагдажа байна. Гурил һагшадаг, зуурадаг машинанууд тодхогдоо. Хуушан локомобиль 72 мориной хүсэтэй шэнэ локомобиляар һэлгэгдээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ комбинадайхид Агуухэ Октябрьска революциин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ жэл соо 7.175 мянган түхэригэй продукци гаргаха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргэхын тула эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Карамельнэ цехын түрүү хүдэлмэришэд нүхэд Р. Ф. Клыкова, Л. Каленых, Батудаева гэгшэдэй халаанайхид үдэр бури даалгабаряа 122—144 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Пряник гаргадаг цехын мастернууд нүхэд Югова, Голых, Шлыкова гэгшэдэй халаанайхид нормоёо мүн лэ холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Х. Ванчикова.

Харгы заһабарилгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ

Манай Кударын аймагай колхозууд харгы заһабарилгын хүдэлмэриие тооногүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Аймагай колхозууд харгы заһабарилгын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, 300000 түхэригэй ажал хэхэ ёһотой гэһэн шиидхэбэриие ажалшадай депутадуудай аймсоведэй гүйсэдком аяар үбэл байхада баталан абаһан байгаа. Мүнөө аймагай колхозуудай олонхидынь харгы заһабарилгын хүдэлмэридэ хабаадалсанагүй. Жэшээ болгон Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозые абаад үзэе. Энэ колхозһоо аймагай центр хүрэтэр ошоһон харгы хүнэй ябашагүй муу, дандаа нүхэ сохо болоһон байдаг. Энээнһээ боложо машинанууд зуурандаа эбдэрдэг, машина жолоодогшодһоо гомдолшье ородог байна.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Соковиковто хандан «Аймгүйсэдкомой шиидхэбэриие хэзээ бэелүүлхэ юмта?» гэжэ харгы заһабарилгын таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй асуухада, хөөрэлдэхэшье дурагүй байдаг. Тэрэшэлэн Хрущевой (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Тугаринов), Ворошиловай (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Ильин), Сталинай (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Бурдуковский) нэрэмжэтэ колхозууд харгы заһабарилгын хүдэлмэридэ мүн лэ хайша хэрэгээр хандана.

Дурсагдагша колхозуудай правлениин түрүүлэгшэнэр харгы заһабарилгын хүдэлмэриие һаяын үдэрнүүдтэ эхилхэ ёһотой.

Д. Бадмаев, Кударын аймагай харгы заһабарилгын таһагай мастер.

ҮНЭТЭ МЕТАЛЛ МАЛТАГШАД

акир тосхонһоо саашалһан дар- харгы хэдэн дабаанай нюрган үр зурына. Тэдэ дабаа тойро- рдаһан Зэдэ гол холоһоо һубаг- харагдажа, уданшьегүй орой- о абар табар модотой шобхо р хадануудай хоорондо оршо- город хүрэжэ ерэгдэбэ. юдок. Эндэ вольфрам, молиб- эдэг үнэтэ шухаг металл мал- д ажаһуудаг. Жэл ерэхэ бүри р баригдажа байһан хэдэн даб- шулуун гэрнүүд энэ залуухан дой үйлсэнүүдые шэмэглэнэ. родой баруугаар һунаһан үн- хадын зүүгээр үгсэхэдэ, Холто- й рудник болоно. Эндэ хүдэл- шэдэй байдаг хэдэн дабхар шу-, модоншье гэр баһал олон. нэй дунда клубай гоё һайхан ан илгаран харагдана.

ШУЛУУН ХАДЫЕ ҮРЭМДЭНЭ

лөөгүүр. Бэе бэеһээ үрдилдэ- л адляар үндыһэн хадануудай аһаа наранай бултайтар саг шог болошодог. Тиигэбэшье, ча- стрелкэнүүд долооһоо үнгэржэ а. Эгээл энэ үедэ бүтүү кузов- автомашинанууд гаражһаа га-, хүнүүдэй сугларһан газарта э зогсобо. Үшөө нэгэ хэды бо- байхада тэдэ машинанууд һу- лдаһаар, хабсагай шулуун ха- дай эрмэг дамжан, өөдөө га- , гаражал ябаа һэн. 2 метр үндэртэ руднигай кон-, горнягуудай эдеэлдэг столово, аһаа һэлгэдэг, бэеэ угаадаг гур- дабхар байшан, шахтануудта о гол үүдэн баригданхай. Эдэ э дүхэригтэһэн хурса оройтой р хадын хажуу талада, хүнэй р малтагдаһан талмай дээрэ данхай...

Руднигай парторгын кабинет. Партийна организациин секретарь нүхэр Даровских, хараха янзада даруушаг зантай, дүшээ гүйсэд шахаһан хүн. Тэрэ һүүлшын арбан хоногой мэдээсэл ажаглан харана.

— Горнягууднай газар доро, хүшэршэг газарта хүдэлмэрилдэг гээшэ. Тиигэбэшье, оронойнгоо промышленностьда шухала хэрэгтэй металл малтадаг,— гэжэ нүхэр Даровских хөөрэжэ эхилнэ. Энэ үедэ үүдэ тоншохо абяан соностожо, шахтёрой брезент хубсаһатай, гартаа карбидна лампа бариһан хүн орожо ерэбэ.

— Николай Иванович, сайн байна. Һүүлшын декадада хүдэлмэриин дүн ямар гээшэб,—гэжэ тэрэ асууба.

— Танай шахта, нүхэр Балдаев, бараг ябана гэхэдэ болохоор. Теэд һанаагаа амаржа болохогүй. Майн 1-нэй һайндэртэ үгэдөө хүрөөгүй һаа эшхэбтэр ха юм.

— Зүб хэлэнэт. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл байхабди,— гээд «Харанхы» шахтын начальник нүхэр Балдаев гаража ошоно.

...Руднигай гол үүдэнһээ шулуун хадын гүн руу шургаһан тоннель эхилбэ. Тэрэнэй дундуур табигдаһан түмэр замаар хойноо ашаатай вагонеткэнүүдые шэрэһэн электровозууд ябана. Эндэһээ далаад метртэ сэхэ доошоо лифтээр «Харанхы» шахтада ородог байна. Руднигай ажахыда лифтын үүргэ тон ехэ. Имагтал энэ механизмын хүсөөр шахтада тулгуурай модон оруулагдана, шахтёрнууд зөөгдэнэ, бусад шухала хүдэлмэри хэгдэдэг.

«Харанхы» шахтын гол тоннельһээ хэдэн тээшээ һалаатаһан штрегүүд олон. Тэдэнэй нэгэндэ Александр Сафаргалиевай бригада хүдэлмэрилнэ. Тус бригадын хүдэлмэрилжэ байһан газарта хүрэхын тулада нилээд холохон ябаха хэрэгтэй. Карбидна лампын гэрэлээр ябаһаар байтар, шэхэнэй үзүүртэ ямар нэгэ машинын таршаганаха абяан дуулдажа эхилбэ. Уданшьегүй штрегэй эхиндэ хүрэжэ ерэгдэбэ.

Сүлөөгүйшэгөөр хүдэлмэрилжэ байһан хоёр хүнэй нэгэниинь үрэмөө эрьелдэхыень болюулжа, хүдэлмэришэ хүдэр гараа һарбайха зуураа, «Бригадир Сафаргалиев» гэбэ.

— Шулуун хадые сүмэ үрэмдэжэ, үнэтэ металлай руда абагшадай зариман эдэл даа. Энэ бригада шахтымнай түрүүшүүлэй нэгэн юм,— гэжэ эндэ байһан начальник нүхэр Балдаев хөөрэбэ. Үнэхөөрөөшье ороод байһан нүхэеэ эрьежэ харахада, газарай хүрьһэнэй адхашье шорой олохын аргагүй, үнэһэн хүхэ үнгэтэй гансал шулуун үрэмдэгдэнэ.

— Абаһан уялгатнай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байнаб?—гэжэ Александр Сафаргалиевһаа асуугдаба.

— 1957 он түүхэтэ жэл болоно,— гэжэ бригадир хөөрэжэ эхилбэ.— Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ Агуухэ Октябриин 40-дэхи ой гүйсэхэнь. Майн 1-нэй һайндэр болохонь. Иимэ үедэ абаһан уялгаяа дүүргээгүй һаа, эшхэбтэр даа. Теэд апрель һарада 30 метр малтаха даалгабаряа дүшэндэ дүтэлүүлээбди. Бригадымнай гэшүүн бүхэн халаан соо 0,3 метр малтаха нормоёо заатагүй дүүргэдэг гээшэ.

— Гансахан апрельдэ бэшэ, жэлэй эхинһээ тиимэ байха,— гэжэ үрэмдэгшэ Иван Дмитриев хүхюуншэгээр хэлээд, ажаллажа эхилбэ. Машинынгаа оньһые дарахатайнь зэргэ булад хатуу үрэмынь эрьелдэжэ, шулуун ханаяа саашань нүхэлжэ ороно.

Шахтада хүдэлмэрилжэ үзөөгүй хүн халаан соо малтагдаха минил 30 сантиметрые ямар бага юм гэжэ һанахадаа болохо. Бодото дээрээ тиимэ бэшэ. 4 хүнһөө бүридэдэг бригадын гэшүүд хоёр-хоёроороо таһаржа хүдэлмэрилдэг. Тэдэнэрэй үрэмдэһэн нүхэнүүдыень запальщигууд ерэжэ тэһэлдэг байна. Бригада удаадахи халаанда гарахадаа тэһэлэгдэһэн шулуугаа вагонеткэнүүдтэ ашажа, нүхэнэйнгөө эхиие сэбэрлэһэн хойноо саашань малтажа эхилнэ.

«Харанхы» шахтын гол тоннель. Хажуу тээшээ һалаатаһан штрегүүдһээ руда шэрэһэн электровозууд һубарилдан, шулуун хадын нүгөө тээгүүр гаража ерэбэ. Эндэһээ рудатай шулуун механическа аргаар вагонуудта ашаалагдажа, Городогой фабрикада түмэр замаар абаашагдана. Хэдэн зуун тонно энэ шулуун шахтын коллективэй оролдосотой ажалай аша үрэ болоно.

— Руда абаха һара бүриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, коллективнай январьһаа хойшо руднигайнгаа дамжуулгын Улаан тугые барижа ябана,— гэжэ нүхэр Балдаев омогорхон хөөрэнэ.

РУДА ИЛГАДАГ ФАБРИКАДА...

Хангил үндэр хадануудай хабшал соогуур зурыһан түмэр зам. Шулуу ашаһан вагонуудые шэрэһэн паровоз тэрэ замаар ерэжэ, хадын хажуу өөдэ абируулан баригдаһан ехэ предприятиин дэргэдэ зогсоно.

Одоол эндэһээ вольфрамай рудае шулуунһаань сэбэрлэн абаха ехэ хүдэлмэри эхилдэг байна.

Тэбэриин шэнээн томо шулуунууд механизмын хүсөөр тэһэ нюхагдаад, татагдаһан шулуун гурилынь элдэб түхеэрэлгэдэ угаагда угаагдаһаар, вольфрамай сэбэр руда илгагдан абтана. Энээниие гараар хэхэ болоо һаа, хэды хүшэр хүдэлмэри бэ? Имагтал советскэ техникын хүгжэлтэ эндэ элеэр харуулагдана бшуу.

Фабрикын хоёрдохи халааниие мастер Нина Прохоровна Рыженкова даадаг. Энэ халаанай хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, фабрика соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ ябалсана.

— Мастер халаан соогоо фабрикынгаа бүхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ уялгатай. Теэд манай Нина Прохоровна залууханшье һаа, үйлэдбэреэ һайн мэдэхэ, хэлэһэндээ хүрэжэл һаладаг хүн юм,— гэжэ парторганизациин секретариин орлогшо нүхэр Горчаков ябууд дундаа хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө нүхэр Рыженкова Свердловско горнометаллургическа техникум дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ гурбадахи жэлээ эндэ хүдэлмэрилнэ. Халаанай мастераар оройдоол хоёрдохи һараяа ажаллана. Тиигэбэшье, үйлэдбэриингөө технологиие һайнаар мэдэхэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаха байһанаа богонихон саг соо харуулжа шадаа. Жэлэй эхинһээ фабрикын гээгдэлдэ ороһоншье һаань, нүхэр Рыженковагай халаан март, апрель һарада эрид хубилалта хэжэ эхилээ.

— Халаанаймнай гээгдэлһээ гараһан ушар бултанаймнай оролдолго болоно,— гэжэ Нина Прохоровна хөөрэнэ.— Фабрикымнай үйлэдбэриин онсо илгаань юуб гэхэдэ, юрын предприятиинхидал адли хүн бүхэндэ нормо гэжэ байхагүй. Үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хэмжээгээр хамагай хүдэлмэриин дүн харуулагдадаг. Тиимэһээ хүн бүхэн даажа байһан техникэеэ һайнаар лэ хүдэлгэхые оролдодог. Тиимэ хүнүүд манайда олоншье юм.

Зэргэлүүлэн табяатай механическа столнууд. Тэдэнэй дээдэ талань һагшуур шэнгеэр хүдэлжэ, уһан соогуур ерэһэн рудае шулуунһаань илгана. Энэ рядта хүдэлмэрилжэ байһан Анна Павловна Апалькова иигэжэ мэдүүлнэ:

— Би энэ ажалда таһалгаряагүйгөөр долоодохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байхадаа, оронойнгоо социалистическэ промышленностиин хүгжэлтэдэ өөрынгөө хубитые оруулалсанаб гэжэ тоолодогби. Алдарта Октябриин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэнэбди. Зориһондоо хүрэхэшье байхабди.

Халаанай хүдэлмэришэдэй дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа алдар суутай болоһон новаторнууд олон. Дежурна слесарь Һамажап Цыбиков, хүдэлмэришэн Мария Слесарева болон бусад ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, зургаадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ зорюулна.

Фабрикын хатаалгын отделени. Эндэ тодхогдоһон түхеэрэлгэ дээрэ хатаагдажа байһан вольфрамай хүри-улаан үнгэтэй сэбэр руда. Энэл даа, үнэтэ металлнуудай нэгэн, промышленна үйлэдбэридэмнай шухала хэрэгтэй зүйл.

Б. ДАШИЕВ.

К. Е. Ворошилов Ханчжоуда айлшалжа байна

ХАНЧЖОУ, апрелиин 27. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, тэрээнтэй сугтаа ябалсаһан КНР-эй гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай, Чжэцзян провинциин арадай комитедэй түрүүлэгшэ Ша Вэнь-хань гэгшэд Ханчжоу городой болон тэрээние тойроод байһан нютагуудай гоё һайхан үзэсхэлэнгүүдынь ябажа хараа. К. Е. Ворошиловтай хамта Ш. Р. Рашидов В. П. Елютин хоёр ябалсаа.

Городой газаа талада байдаг парк арадай засагай үедэ ажалшадай амарха дуратай, һайхан газар болгогдоо юм. К. Е. Ворошилов тэрэ паркда ошоо. 44 гектар талмай эзэлдэг энэ паркда тон шухаг олон янзын модон ургадаг, олон мянган алтан загаһатай ехэ бассейн бии юм.

Климент Ефремович Ворошилов паркын түүхэ тухай олон асуудалнуудые һураад, зарим архитектурна памятнигуудые хэн хээб гэжэ һонирхоод, мүн амаржа байһан хүнүүдтэй хөөрэлдэжэ, Хитадай элитэ эрдэмтэ-лингвист Ма И-фын гэгшэтэй карточкаяа буулгуулаа.

Һүүлээрнь нүхэр Ворошилов «Эреэн гүрөөһэнэй аршаанда» ошожо хараа. Домог түүхын ёһоор, энэ аршаанние анха түрүүн эреэн гүрөөһэнүүд олоһон байгаа. Тэрэ аршаанда «Хупао» гэжэ нэрэ үгтэһэн юм. 1819 ондо аршаанай хажууда баригдаһан буддын сүмые К. Е. Ворошилов хараа.

Тэрэ үдэр бороотой байгаашье һаань, таряашад поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байба. Сиху нуурай дэргэдэ байдаг байрадаа бусаха замдаа К. Е. Ворошилов тэдэ таряашадтай уулзажа, энэрхы дулаанаар мэндэшэлэлсээд, ажал хэрэгтнай ямар ябанаб гэжэ асууһан, мүн амжалта түйлахыень тэдээндэ хүсэһэн байна. Нүхэр Чжоу Энь-лай таряашадтай мүн лэ хөөрэлдөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай Австрида ошоод байһан тухай Советскэ Союз болон Австриин хамтын коммюнике

ВЕНА, апрелиин 27. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян Австриин федеральна правительствын уряалаар энэ оной апрелиин 23-һаа апрелиин 27 хүрэтэр гүрэн түрын хэрэгээр Австрида байгаа.

Гадаадын худалдаа наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын европейскэ гурбадахи таһагые даагша И. И. Ильичев А. И. Микоянтай хамта ябалсаа. Тэрэшэлэн Австрида байдаг СССР-эй посол С. Г. Лапин хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаһан байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян Австрида байхадаа, федеральна канцлер Рааб, федеральна правительствын гэшүүд-министрнүүд Фигль, Гельмер, Камиц, Бок, Том, Вальдбруннер, статс-секретарьнууд Крейский болон Грубхофер гэгшэдтэй, мүн национальна болон федеральна соведүүдэй депутадуудтай, провинциальна правительствонуудай гэшүүдтэй, предприятинуудай эзэдэй түлөөлэгшэдтэй, искусствын болон эрдэм ухаанай ажал-ябуулагшадтай олон дахин хөөрэлдэжэ, Австридахи байдалтай дэлгэрэнгы һайнаар танилсаа. Гадна, нүхэр Микоян орон соогуур ябаһан байна.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал тогтоохо гээшэ манай политикын эгээн дээдэ, нангин зорилгонуудай нэгэниинь гэжэ Советскэ Союзай тоолодог байһыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо хөөрэлдөөнүүдэй үедэ онсолон тэмдэглээ. Энэ талаар һүүлэй үедэ Советскэ Союзай абаһан хэмжээ-ябуулганууд тухай, илангаяа бүхы оронуудай зэбсэг хуряаха тушаа асуудалаар Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнуудые нүхэр Микоян мэдүүлээ.

Мүн Австрииншье правительство эб найрамдалай шэглэлтэй политика саг үргэлжэ ябуулдаг юм гэжэ федеральна канцлер инженер Рааб тэмдэглээ. Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалые түбхын түрүүндэ агууехэ гүрэнүүдэй шиидхэхэ ёһотой байгаашье һаань, Австри шадаха зэргээрээ амгалан тайбан байдал тогтоохын тулада али болохо оролдолго гаргаха байна.

Австриин гүрэнэй договор баталһан ушар хоёр арадай харилсаанда ехэ туһатай байгаа, мүн Австриин бусад гүрэнүүдэй хэрэгтэ хабаадалсахагүй гэһэн политиканиинь эб найрамдалда ехэ туһатай гэжэ хоёр талаһаа тэмдэглэгдэбэ.

Австриин делегациин Москва ошожо ерэһэнһээ хойшо хоёр ороной хоорондо тогтоһон хани барисаан мүнөөшье үргэлжэлһөөр гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай Австри ерэһэн ушар, мүн тон үнэн сэхэ хөөрэлдөөн харуулаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Австриин правительство хүршэ бүхы гүрэнүүдээрээ хани барисаатай байха гэһэн заншалта ёһоёо саашадаашье алдахагүй гэжэ оролдохо байһан тухайнь австриинхид мэдүүлээ.

Советскэ тусхай эмхи зургаануудтай Австри һайнаар харилсан, гүрэнэй договорой ёһоор худалдаха бараагаа тон наринаар бэлэдхэнэ гэжэ нэгэн дуугаар тэмдэглэгдээ.

Мүнөө үедэ Австри Советскэ Союз хоёрой хоорондо хэгдэдэг худалдаанай хэмжээн бага байһан дээрэһээ, саашадаа улам ехээр худалдаа хэхэ ёһотойбди гэжэ хоёр талаһаа нэгэн һаналаар тэмдэглэгдэбэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, СССР Австри хоёрой худалдаа наймаа үргэдхэхэ тушаа асуудалаар хоёр ороной тусхай түлөөлэгшэд энэ оной намарһаа нааша хэлсээ хэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэгдээ. Мүн хоёр ороной худалдан абалсаха эд бараануудай шэнэ список нэгэ жэлэй гү, али удаан болзороор табигдаха тухай асуудалые тэрэ хэлсээн дээрэ тодорхойлхо гэжэ шиидхэгдэбэ.

Тэрэшэлэн СССР Австри хоёрой хоорондо соёл болбосоролой талаар холбоо харилсаа бүри үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Мүнөө Советскэ Союзда байдаг аад, Эхэ орондоо бусахые хүсэһэн бүхы австриинхидые Советскэ Союзһаа түргэн эльгээхын тулада өөрынгөө үндэр нэрэһээ таараха хэмжээ абыт гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые федеральна канцлер гуйба.

СССР-һээ Эхэ орондоо бусаха ёһотой Австриин эрхэтэн мүнөө бүгэдэ Австри эльгээгдээ гэжэ А. И. Микоян хэлээ. Гэбэшье, хэрбээ Австри ерэхэ дуратай Австриин эрхэтэн Советскэ Союзда үлэшөөд, мүнөө Австряа бусаха дуратай байгаа һаань, тэдэнэй хүсэлэнгынь хангагдаха байна гэжэ А. И. Микоян хэлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзда албан тушаалай хэрэгээр ошожо ерэхыень федеральна канцлерые уряа. Тэрэшэлэн вице-канцлер д-р Шерф, гадаадын хэрэгүүдэй федеральна министр инженер д-р Фигль, статс-секретарь д-р Крейский гэгшэд мүн лэ уряал абаа.

Федеральна канцлер уриһанайнь түлөө нүхэр Микоянда баясхалан хүргөөд, шадаал һаа түргөөр Советскэ Союз ошохоб гэжэ мэдүүлбэ. Бүхы болоһон хөөрэлдөөнүүд хани барисаанай оршон байдалда үнгэржэ, бүхы хэлсэгдэһэн асуудалнуудые шиидхэхэдэ, Советскэ Союз Австри хоёрой харилсаае саашадаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһатай байгаа.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалга огтолон хоригдохо ёһотой гэжэ Эдгар Фор мэдүүлнэ

ПАРИЖ, апрелиин 26. (ТАСС). Урдань Франциин правительствын толгойлогшо байһан Эдгар Фор «Франс-Юра» газетэдэ статья толилбо. Бүхы гүрэнүүд термоядерна буу зэбсэгэй туршалгые дары түргэн болиюулха ёһотой гэжэ тэрэ статья соогоо Эдгар Фор мэдүүлбэ. Саашадаа атомна буу зэбсэг огтолон хоригдохо ёһотой гэжэ Фор тэмдэглэнэ.

Никарагуа Гондурас хоёрой харилсаан муудаба

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 27. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Тегусигальпаһаа (Никарагуа) мэдээсэһэнэй ёһоор, хилэ шадарай газарай түлөө Никарагуа Гондурас хоёрой хоорондо ехэ арсалдаан болоо. Караибска далайн шадар Никарагуагай сэрэг Гондурасай газарта добтолон оробо гэжэ корреспондент тэмдэглэнэ.

Апрелиин 26-да Гондурас Никарагуатай дипломатическа талаар харилсаагүй болоһон тухайгаа мэдүүлбэ.

Андрей МАНГАТХАНОВ

„Ленинэй зам“ колхоздо...

Хада үндэр Шалсаанын)*
Хойто захаар түбхинэһэн,
Худан ургэн мүрэнэйм
Хаяа түшөөд байрлаһан
«Ленинэй зам» колхоз
Элихэн урдам харагдаал.
Одоо энээгүүр үнихэнэй
Олон жэлдэ ерээгүйб.
Автобусто мүнөө һуунхай
Артель тээшээ табилуулнаб.

Харгын холо саагуур,
Хада майлын наагуур
Хун сагаан хонид
Хушууран байжа бэлшэнэл.
(Эгээл энэ багһаа
Эдир хонишон басаганай
«Эрбэд, эрбэд соохорхон»
Элихэн шэхэмдэм дуулдана).
Энэ — «Ленинэй замай»
Эхирлэн үдэдэг хониднай.

Артелиин тээ хойхонуур,
Арын дабаанай ойхонуур
Арьягар томо трактор—
«АТЗ» хүсэтэ трактор
Булар зөөлэн талаар
Булга татаал бороздаа.
Ерэхэ намарай ургасын
Ехэ һуури тодхохо...
Энэ—«Ленинэй замай»
Элдин шэмэтэ газарнай.

Алаг улаан автобуснай
Артелиин дундуур ябанал.
Анда танил нүхэднай
Анхаран шэртэн харана:
Шэнэһэн, нарһан гэрнүүд
Шэнэ кинодол үнгэрнэ.
Шэжэм оньһон столбнууд
Шэнхинэн дуугаа татана.
Энэ—«Ленинэй замай»
Эхин центрынь байбал даа.

Хүрэжэ ерэһэн үдэшэндөө
Клубта нааданда ошобоб.
Хани халуун нүхэдөө
Харин эндэ золгобоб:
Залуушуулай нилээд олониинь
Зоотехник, врач, багша...
Эдэ нүхэдэй зариманиинь
Эндээ колхоздоо байгша.
Эдэ—«Ленинэй замай»
Эрхим суутан гэлсүүлэнхэй.

Хойто үглөөниинь хүршэнэртөө
Хонон үнжэн айлшалбаб.
Гараһан, ороһон айл бүхэнөө
Городой айлнуудтай сасуулбаб:
«Родина» гоёхон приёмнигһоонь
Романс, оперо дамжуулна.
Часайнгаа түргэн, удаае эндэхин
Шалгана Кремлиин частай...
Эдэ—«Ленинэй замай»
Эгээлэй айлнууд байлай!

*)Хадын нэрэ.

ФУТБОЛ

Кяхта городой суглуулагдамал ба Кяхтын индустриальна техникумэй футбольно команданууд һаяхан уулзаба. Техникумэйхид шадамар бэрхээр наадажа 6:3 гэһэн тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүгээ.

Д. Бандеев.

Доржи Банзаровта памятник нээгдэбэ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай гурбан дабхар байшан тээшэ городой эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, һурагшад болон студентнэр хойно хойноһоо һубарилдана. Ушар юуб гэхэдэ, бурят арадай алдарта хүбүүн, бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай дурасхаалда зорюулжа, институдай дэргэдэ табигдаһан памятник нээгдээ.

КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Дондуков баярай митинг нээхэ зуураа иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөдэр бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай памятнигые нээхээ суглараад байнабди. Энэмнай Бурят-Монголой культурна ажабайдалда шухала удхашанартай зүйл болоно.

Доржи Банзаров Зэдын аймагай Үшөөтэй нютагта 1822 ондо түрэһэн юм. Доржи эдир багаһаа хойшо хурса һүбэлгэн ухаатай, ехэ оюун бэлигтэй хүн байгаа. Ахадүүород нүхэдэй туһаламжаар Кяхтада һураһанайнгаа һүүлээр Казанска университет дүүргэжэ, эрдэмтын нэрэзэргэтэй болоһон байна. Эрхүүгэй генерал-губернаторай дэргэдэ алба хэжэ байһанаа залуугаар, оройдоо 33 наһатайдаа наһа бараһан юм. Энэ богонихон хугасаа соо гүнзэгы удхатай хэдэ хэдэн эрдэмэй зохёолнуудые тэрэ бэшэжэ үрдиһэн, түрэл бурят арадайнгаа алдар солые дээрэ үргэһэн байна.

Гүрэнэй гимнын жабхаланта хүгжэм доро памятнигай хушалта аалиханаар буулгагдаба. Сугларагшадай урда Доржи Банзаровай бронзоор шудхагдаһан дүрсэ гаража ерэбэ. Эрдэмтэ шулуун табсан дээрэһээ холые шэртэн зогсоно. Тэндэнь «Бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровта (1822—1855)» гэһэн үзэгүүд алтаар бэшээтэй.

—Доржи Банзаров эрдэмдэ үнэтэй, туһатай нэмэри хээ. Тэрэнэй бэшэһэн «Монголнуудай харын шажан гү, али бөөгэй мүргэл тухай», «Хальмаг хэлэнэй грамматикын зохёолнуудые шэнжэлэлгэ» гэхэ мэтэ номууд ехэхэн удхашанартай, — гэжэ Бурят-Монголой Культурын научно-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Румянцев хэлэбэ.

— Доржи Банзаровай нэрые абаһан манай институдта мүнөө 1500 студентнэр һурана, тэдэниие 130 багшанар болон научна хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлнэ,—гэжэ институдай директор нүхэр Матханов хэлээ.

Удаань БМАССР-эй Культурын министрын орлогшо нүхэр Зугеев тобшохон үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь Гүрэнэй гимн зэдэлжэ, Доржи Банзаровай дурасхаалые мүнхэлхэ памятнигые нээлгэдэ зорюулагдаһан баярай митинг дүүрэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Доржи Банзаровай памятнигые нээлгэдэ зорюулһан митинг.

А. Бадаевай текст.
А. Мантаевай фото.

НАЙМААЛАГШАДАЙ АМЖАЛТА

Улан-Удын «Универмагай» коллектив Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн шэнэ уялга абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байнхай.

— Манай коллектив түйлаһан амжалтаяа улам саашань арьбадхан, үдэр үнгэрхэ бүри ажалдаа шэнэ шэнэ амжалта түйлана. Байгша ондо ажалшадта эд бараа наймаалха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 114,8 процент дүүргэжэ, республикын худалдаа наймаанай организацинуудай дунда түрүү һуури эзэлһэн байнабди, — гэжэ «Универмагай» директор нүхэр Козлов хөөрэнэ.—Тиин энэ амжалтаяа зааханшье һуладхангүй ажаллаха гэһэн эрмэлзэлгэ наймаалагша бүхэнэй урда табигданхай.

Байгша оной нэгэдэхи квартал соо «Универмагай» коллектив үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2834 мянган түхэригтэ үлүү ехэ эд бараа республикынгаа ажалшадта наймаалжа, түсэбһөө гадуур 87 мянган түхэригэй олзо оруулһан байна. Энэ хайшан гээд түйлагдааб гэхэдэ, нэн түрүүн «Универмагай» дирекци, партийна организаци наймаалагшадайнгаа ажалые гуримшуулһан, худалдан абагшадые һайнаар хангадаг болоһон байна. Мүнөө «Универмаг» соо байдаг кассанууд болиюулагдажа, таһаг бүхэндэ тусхай кассын машинканууд табигданхай. Урдань кассын дэргэдэ очередь байдаг һаа, тэрэнь мүнөө болиюулагдажа, худалдан абагшад дуратай юумэеэ һаадгүйгөөр абадаг болонхой. Энээнһээ гадна, ажалшадай үзэхэ, харахынь тула эд бараа, аяга шанага гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүд таг дээгүүр табигдадаг байна. Мүнөө хуушанай кассын байрануудта гар үзүүрэй хэрэгсэлнүүдтэй тусхай киоскнууд нээгдэнхэй.

«Универмагай» коллектив Уласхоорондын һайндэр — Майн Нэгэние нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө шармайн оролдожо байнхай. Мүнөө «Универмагай» түрүү таһагууд апрель һарынгаа түсэбые болзорһоонь хэдэн хоног урид дүүргэбэ. Жэшээнь, хүүгэдэй гутал наймаалдаг таһаг апрелиин 24-дэ һарынгаа түсэб сүм дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур ажаллажа байнхай.

— Манай бүхы хүдэлмэрилэгшэд Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсахадаа, апрель һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн юм. Мүнөө эдэнэрэй хэһэн хүдэлмэриие хараад ерэхэдэ, булта дүүргэхээр ажаллана. Гутал, эд бараанай, мүн хүүгэдэй нааданхай наймаалдаг таһагууд апрель һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргэһэн байна. Тиихэдэ эхэнэрнүүдэй хубсаһа наймаалдаг таһаг бүришье һайн амжалта түйлаа,—гэжэ «Универмагай» партийна организациин секретарь нүхэр Куреев хөөрэнэ. Энэ таһагта зунай хубсаһанай выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

— Иимэ выставкэ үнгэргэхэдэ худалдан абагшадай тоо олошорно,—гэжэ секциие даагша Дмитрий Георгиевич Конечных хөөрэнэ. Тэрэншье зүбтэй. Выставкэдэ Ленинград, Москва городуудта, мүн манайшье промкомбинадууд, артельнүүдтэ оёгдоһон платьенууд табигданхай. Тус таһаг апрель һарынгаа түсэбые дүрбэн хоногоор уридшалан дүүргэжэ, «Универмагай» дирекциин, партийна организациин дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Тиихэдэ Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ зорюулан «Универмагай» дирекци, партийна организаци тусхай конкурсын шан эмхидхэһэн байна. Энэ конкурсын шан һайнаар түхеэрэгдэһэн, витринэ, хүдэлмэриингөө байрые сэбэрээр байлгаһан наймаалагшада үгтэхэ юм. Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэгшэдэй дунда наймаалагшад Кобылкина, Кикимова, Нагородна, Степанова, Луковикова, Захарова, Иванова гэгшэд бии. «Универмагай» дирекци, партийна организаци эдэ нүхэдтэ «Эрхим наймаалагша» гэһэн нэрэзэргэ һаяхан олгоһон байха юм.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолтой танилсаад, жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да дүүргэхэ гэһэн шиидхэбэри хамтынгаа суглаан дээрэ баталан абаһан байгаа.

Мүнөө «Универмагай» наймаалагшад энэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө, хүршэ Читын областиин «Универмагай» хүдэлмэрилэгшэдтэй мүрысэн ажаллажа байнхай.

Б. Цыремпилов.

1957 оной Майн 1-дэ [...] Удэ городой ажалшад[...] демонстраци хэхэ ту[...]

1957 оной Майн 1-дэ ажалшад[...] монстраци Соведүүдэй талмай дээр[...] хо. Үдэрэй 11 часта демонстраци [...]

Хүдэлмэришэд болон албахаагшад[...] приятинуудтаа, эмхи зургаануудта[...] рагшад һургуулинуудтаа суглараад[...] монстрацида ерэхэ.

Районуудай нэгэдэмэл колонн[...] иимэ газарнуудта сугларжа зогсохо:

Гэгээрэлэй министерствын, мүн [...] харилсаанай министерствын һургуул[...] дай һурагшад Некрасовай улицаһаа[...] ветскэ улица хүрэтэр Ленинэй ул[...] зогсохо;

Ажалай резервнүүдэй һургуули[...] һурагшад Советскэ улицаһаа Б[...] улица хүрэтэр Ленинэй улицада зо[...]

Городской районой ажалшад Ре[...] циин талмай дээрэ, гадна, Ленинэй[...] цаһаа Смолиной улица хүрэтэр Б[...] улицада зогсохо;

Железнодорожно районой ажалша[...] ландарашвилиин улицаар Ленинэй [...] хүрэтэр зогсохо;

Пригороднэ районой ажалшад [...] бышевай улицаһаа Банзаровай ули[...] рэтэр Ленинэй улицада зогсохо;

Демонстрацида хабаадаха нэгэдэм[...] лоннонууд үглөөнэй 10 час 30 ми[...] бүгэдэ зогсоод байха ёһотой.

Колонно бүхэнэй нэгэ зэргэдэнь [...] хүниие зэргэлүүлээд, коллективүүд[...] гуримаар һубарин талмай дээгүүр [...] ха:

Гэгээрэлэй министерствын, Зам[...] рилсаанай министерствын һургу[...] һурагшад;

Ажалай резервын һургуулиин һ[...] шад;

Түмэр замай районой ажалшад;
Городской районой ажалшад.
Пригороднэ районой ажалшад.

Нэгэдэмэл колоннонуудай жагсаа[...] зарнуудта—Ленинэй, Сталинай, С[...] ной, Читинскэ, Декабрьска, Желез[...] рожно, Д. Банзаровай улицануудта [...] спорт үглөөнэй 9 часһаа ябахаяа б[...]

Доржи Банзаровай улицаһаа Ра[...] улица хүрэтэр Ленинэй улицада; С[...] най улицаһаа Селенгинскэ улица [...] тэр Рабочая улицаар; Рабочая ули[...] Некрасовай улица хүрэтэр Железнод[...] но улицаар; тэрэшэлэн Селенгинскэ [...] цаһаа Красная улица хүрэтэр Чит[...] улицаһаа үглөөнэй 10 час 30 минут[...] эхилээд демонстрациин дүүрэтэр [...] хүнүүд ябахаяа болихо.

Тусхай табилгатай транспорт Ж[...] нодорожно, Сталинай, Читинскэ ул[...] Соведүүдэй талмайда ороно.

Тусхай табилгатай, мүн уряалта[...] нууд 10 час 45 минута хүрэтэр Со[...] дэй талмай дээрэ ошоод байха ёһото[...]

СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй [...] ховно Соведүүдэй депутадууд, КП[...] обкомой болон горкомой бюрогой г[...] талмай дээрэ өөһэдынгөө үнэмшэл[...] ороно.

Колоннонуудай ябаха хэрэгые, мүн [...] монстрациин үедэ ёһо гурим сах[...] БМАССР-эй МВД-гэй албанай таһагай [...] чальник милициин полковник [...] **Ф. П. Мадагуевта** даалгагдана.

Городской комис[...]

Барилдаашадай мүрысөөн

Классическа барилдаагаа[...] республикын түрүү һуури эзэл[...] хын түлөө команданууд б[...] өөһэд хоорондын мүрысөөнүү[...] болобо. Мүрысөөндэ Бабушкин, Городок, Кяхта городуудай, Онохойн ой модоной комбинадай, «Байкал», «Авангард» спортивна бүлгэмүүдэй спортсменүүд хабаадалсаа.

Бэеынгээ шэгнүүрэй талаар [...] категориин 40 шахуу хүн республикын түрүү һууриин т[...] лөө эрид шууд тэмсээ.

Энэ мүрысөөнэй эсэсэ[...] «Авангард» бүлгэмэй команд[...] түрүү һуурида гаража, дам[...] жуулгын шанда хүртэбэ. Онохойнхид—хоёрдохи, «Байкал» команда—гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Өөһэд хоорондын мүрысөө[...] дэ В. Кочетов (Городок) П[...] Лозненко («Авангард»), Н. Т[...] голуков («Байкал»), Н. Вла[...] сов («Байкал»), Н. Чураков (Онохой), Шахторин (Кяхта), Н. Тазов («Авангард»), Г. Ки[...] стов (Онохой) гэгшэд шалгар[...] һан байха юм.

А. Игумнов.

Сүүдэй залһаа

Мелехин Михаил Иванович гра[...] данин Шайфутдиновай дэгэлы[...] хүсөөрөө тайлажа абаһан байгаа[...]

Пригороднэ районой 1-дэхи у[...] стогай арадай сүүд Мелехинэй гэ[...] тэ хэрэгые хаража үзөөд, тэрэнэ[...] хэһээн заһаха ажалай лагер[...] та 5 жэлээр эльгээхэ гэжэ шиид[...] бэ.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74 отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00413. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2152.